
GÖNÜLDEN ESİNTİLER
BİR ZUHURÂT'IN
DÜŞÜNDÜKLERİ
TENZÎH, TEŞBÎH, TEVHÎD.
NECDET ARDIÇ
İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (26)

GÖNÜLDEN ESİNTİLER

BİR ZUHURÂT'IN

DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

TENZîH, TEŞBİH, TEVHİD.

NECDET ARDIÇ

İRFAN SOFRASI

NECDET ARDIÇ

TASAVVUF SERİSİ (26)

İÇİNDEKİLER:

Sâhife No:

ÖN SÖZ

Muhterem okuyucum. Her hangi bir vesile ile elinize geçmiş olan bu kitabımız da, bazı tevhîd-î hakikatlerini, bir zuhurat sebebi ile izâh etmeye çalıştık. Bu ufukta merâkı ve gönlü olanlara bazı hususî idrak ve halleri anlağa kolaylık sağlayacağını zannediyorum. Tutucu ve dar bir anlayışla bu kitabın içindekileri anlamak pek kolay olmayacaktır en azından inkârcı olmayıp, hayatın daha değişik yaşamlarının da olabileceği anlayışı ile yaklaşım sağlandığında daha faydalı olacağını zannediyorum gerçek tevhîd ehli içinse zâten sorun yoktur.

Cenâb-ı Hakk gönüllerimize ilâh-î Kelâmlarını kendisinin murad ettiği şekilde anlamamızı nasib etsin. Aksi halde bizler onları beşeri nefsimiz ile anlamaya çalışırsak gerçeklerinden ve özünden çok uzaklara düşmüş hayal ve vehmimizin hükmü altında, hayâli bir anlayışla hakikatlerinden uzaklaşmış ve beşerleşmiş, zayıf bir anlayışla anlamağa çalışırız ki, aslında bu hiç anlamamaktır. Bu halden Hakk'a sığınırız. İçindeki mevzular bâzı kimselere abartılı gelebilir ancak, okunduğu zaman bunların hepsinin, sahih senetlere dayandığı açık olarak görülecektir.

Gerçekten bu âlem tahmin edilemeyecek kadar sır zannedilen, hakikatlerle doludur. Bunları görmek için irfaniyyet ve müşahede gerekmektedir.

Yarabbi; bu kitaptan meydana gelecek manevi hasılayı, evvelâ acizane, efendimiz Muhammed Mustafa, (s.a.v.)in ve Ehl-i Beyt Hazaratı'nın rûhlarına, İnsân-ı Kâmil Hazaratı'nın ruhlarına, ve onların varislerinin de rûhlarına, hediye eyledim kabul eyle, haberdar eyle, ya Rabbi.

Muhterem okuyucularım; yine bu kitabı da okumaya başlarken, nefs'in hevasından, zan ve hayelden, gafletten soyunmaya çalışarak, saf bir gönül ve Besmele ile okumaya başlamanızı tavsiye edeceğim; çünkü kafamız ve gönlümüz, vehim ve haâalin tesiri altında iken gerçek mânâ da bu ve benzeri kitaplardan yararlanmamız mümkün olamayacaktır.

Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tandır.

Necdet Ardıç
Terzi Baba Tekirdağ

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

ALLAH'I VE PEYGAMBERİNİ, RÛ'YA-DA GÖRMEK.

(13/11/2009) CUM'A GÜNÜNÜN GECESİ.

(11/11/2009) Çarşamba gününün sabahı İzmirden dönmüştük, oldukça da yorgun idik. Orada ki günlerimiz çok güzel ve çok feyizli geçmiş idi. Eşyalarımızı boşaltıp yerleştirdik ve evde de biriken işleri yapmağa başlamıştık.

(13/11/2009) Cum'a gününün gecesi yorgun bir vaziyette yatağa yatınca gecenin bir vaktinde şöyle bir zuhurat görmeye başladım.

"Mekânsız bir mekândayım sağ tarafımda bir ranza var, adeta alt yatağı yok, sadece üstü var, sanki havada, boşlukta duruyor, gibi. Üzerinde bir kimse var, sağ tarafına az uzanmış eğik bir şekilde duruyor.

Aynı şekilde sol tarafımda da, aynı halde bir ranza var ve yine orada da bir kimse var, o da sağ tarafına az uzanmış o da eğik bir şekilde duruyor. Sağ tarafımdaki kişinin ayak tarafı bana doğru, sol tarafımdaki kişini ise baş tarafı bana doğru duruyor. Ancak tam yatık değiller.

Ben az geride, ikisinin arasındayım, sağ tarafımdaki kişi! *(öylemîiiiii dedin?)* Diye çok lâtif ve îmâlı bir şekilde soru halinde olan bu kelimeleri söyledi.

Bende cevaben; (yâ Hz. ALLLAH) (yâ Hz. ALLLAH) (yâ Hz. ALLLAH) diye üç sefer tekrarladım.

Sonra sol tarafımdaki kişi; *(doğru dedin)* diye tasdik etti.

Ben o na da! Cevaben (Yâ Hz. Rasûlüllah) (Yâ Hz. Rasûlüllah) (Yâ Hz. Rasûlüllah) diye üç sefer tekrarladım".

Bu halin müthiş irfaniyyet-i ile uyandım. Saate baktım (3,30) civarında idi..

Kalkıp, gördüğüm bu "zuhurat-ı-sahne" yi unutmamak için manâlarını harf elbiselerine büründürerek yazmağa çalıştım. Ancak kesrete dökülen bu kelimelerin ifade ettiği manâlar nerede; görüntüdeki gerçek manâlar nerede. Ne yapalım ki, manâyı anlatacak başka da yolumuz yoktur. O yüzden mümkün olduğu kadar anlaşılır bir şekilde yazmağa gayret ediyorum. İnşeallah şu veya bu sûretle okuma fırsatını bulanların idrakleri bizlerden daha ileridir de, anlatılmak istenen manâları, anlatmak isteyenden daha iyi anlarlar. Şimdi bu zuhurât'ın yorumuna gelelim, İnşeallah.

(13/11/2009) Cum'a gecesi görülen (rû'ya-zuhurat) ın özet yorumlanmasıdır. Tabi i ki, daha başka yorumları da olabilir. Ancak bu yorum mutlak bir ölçü değildir kimseyi bağlamaz.

Evvelâ yukarıda görülen sayısal değerlere bir göz atalım. **(13/11/2/9)** bilindiği gibi bunların ayrı, ayrı değerleri vardır. (13) Hakikat-ül Ahmediyye, (11) Hazret-i Muhammediyye, (2) zâhir ve bâtın, (9) ise Hakikat-i Museviyyet'tir. (10) Hakikat-i İseviyyet, (12) ise Hakikat-i Muhammediyye'dir.

(9) Museviyyet-Tenzîh-Allah-ı yukarılarda- arama.
(10) Îseviyyet-Teşbîh-Allah-ı şehadet âleminde arama.
(11) Hz. Muhammediyyet-Tevhîd-iki hâli birleştirme.
(12) Hakikat-i Muhammediyye-İnsân-ı Kâmil-Tevhid-i bâtınî. Kişinin bütün âlemleri ve kendini de bir bütün halinde idrak etmesidir.

(13) Hakikat-i Ahmediyye ise yukarıda bahsedilen bütün mertebeler ile tevhid-birliğinde kendi sınırları içerisinde, Hakk'tan halka "hicret" edip, görevli olarak halkın arasına karışmaktır, diyebiliriz. Bunları ifade etmekten gaye nedir diye sorulursa, gelecek satırlarda zuhuratın daha iyi yorumlanmasına katkı sağlayacağı düşüncesi ile belirtilmiştir diyebiliriz. Çünkü bu terim ve mertebeleri bilemez isek anlatılmak istenen manâları da hakkıyla anlayamayız. Bu yüzden az da olsa bu terimlerin bilinmesinde büyük fayda olacağı aşikârdır.

Genelde pek çok olmakla birlikte, özelde altı tür Allah anlayışı vardır. Hattâ ne kadar düşünen insân beyni varsa o kadar çok Allah anlayış ve inancı **(kabul ve red)** yönüyle vardır, diyebiliriz. Şimdi bunları incelemeye çalışalım.

(1) Sadece zann-î ve hayalî, gaflet ile **<u>ibadetsiz</u>** bir anlayış.

(2) Sadece zann-î ve hayalî, gaflet ile **ibadetli** bir anlayış.
(3) Merteb-i İbrâhîmiyye de, fiillerin birliğinde ki, **"zâhiri Tevhid"** anlayışıdır.
(4) Mertbe-i Mûseviyyet'te, İsimlerin birliğinde ki, **"zâhirî Tenzih"** anlayışıdır.
(5) Mertebe-i İseviyyet'te, Sıfatların birliğinde ki, **"Teşbîh"** anlayışıdır.
(6) Mertebe-i Muhammediyye de, Zatların birliğinde, bütün mertebeleri de, kendinde toplayarak meydana gelen **"Mutlak Tevhid"** anlayışıdır.

Kısaca yukarıda bahsedilen ifadeleri anlamaya çalışalım.

(1) Sadece zann-î ve hayalî, gaflet ile **ibadetsiz** bir anlayış.
Bu anlayış da, çok türlüdür. Ancak bir asla dayanmadığından şartlanmışlık ve hayalî bir zann olduğundan değerleri yoktur.

(2) Sadece zann-î ve hayalî, gaflet ile **ibadetli** bir anlayış.
Bu anlayış da, çok türlüdür. Yukarıdakinden farkı daha ciddi bir düşünce ve muhabbet ile Hakk'a yönelmektir. Ancak bu anlayış dahî şartlanmışlık sınırları içersinde hayalî bir Allah anlayışıdır.

(3) Merteb-i İbrâhîmiyye de, **"Tevhîd-i ef'âl"** fiillerin birliğinde ki, **"zâhiri Tevhid"** anlayışıdır.
(Lâ fâile illâllah) "Allah'dan başka fâil yoktur" hükmü ile bütün fiilerin fâili Hakk'tır; anlayışının başladığı yerdir. Diğer anlayışlardan çok üstün bir anlayıştır. Ancak yine de bu anlayış bir bilgi kabilindendir. Bilgi kabilinden de olsa bile yine de Allah anlayışında bir inkilâb oluşturmaktadır. Bütün varlıkta fiilen dahi olsa Hakk'ın mutlak hakimiyyetini görme yolunun açılmasıdır.
"Tevhîd-i ef'âl" İbrâhîmiyyet, aynı zamanda, **"Tevhîd-i Zât'**sız, **Teşbîh"**tir. Bu cümleyi biraz açmaya çalışalım.

Bilindiği gibi; Bütün Tevhîdler-i de, Tevhîd eden **"Tevhîd-i Zat"** tır. Bu mertebe ise Hz. Rasûlüllah (s.a.v.) efendimize ve onun ümmetine verilen **"Tevhîd"** dir ki; bütün varlığı her yönü ile sarmış-ihâtâ etmiştir.
Buna göre **"Tevhîd-i ef'âl"** ise sadece görünen varlıkları **"Tevhîd-birlemek"** tir. Varlıklar da birlemek ise **"teşbîh-benzeme"** yoluyla olan **"tevhîd"** dir. Bu hâl ise **"Tevhîd-i Zât**'sız, **Teşbîh"**tir. Diyebiliriz.

(4) Mertbe-i Mûseviyyet'te, İsimlerin birliğinde ki, **"zâhirî Tenzih"** anlayışıdır.
(Lâ mevcûde illâllah) "Allah'dan başka muvcûd yoktur" hükmü ile bütün mevcûd'un, Hakk'tır; anlayışının başladığı yerdir. Ancak (Araf/7/143/ Lenterânî) "sen beni göremessin" dir.

(5) Mertebe-i İseviyyet'te, Sıfatların birliğinde ki, **"Teşbîh"** anlayışıdır.

(Lâ mevsûfe illâllah) "Allah'dan başka vasıflanmış yoktur" hükmü ile bütün varlık sıfatlarının Hakk'a ait'tir, anlayışının düşünüldüğü yerdir. İnsânlık tarihinde ilk def'a İlâh-î zât'ın teşbih mertebesi itibari ile bir insândan teşbîh-i mânâ da, zaman, zaman zuhur da olup, faaliyyet göstermesidir. "Bi iznî-bi iznillâh" "ölülerin dirilmesi, çamurdan kuşun uçması" gibi. Bu mertebe İlâh-î Zât'ın ilk def'a Zat mertebesi itibariyle bir insân'dan zuhuru ve faaliyyet göstermeye başladığı mertebedir. İnsâlık yaşamının tefekkür ve terakkîsinde çok büyük bir aşamadır. Cenâb-ı Hakk bütün âlem de "fiilleri, isimleri ve sıfatları" cihetiyle zuhurdadır. İnsân da ise Zât-î zuhuru vardır, bu oluşum ise Kelime-i "İseviyye de" mevcud olan hakikattir. İlk def'a (İsâ) ismiyle zuhur etmiştir.

Bilindiği gibi (İsâ) kelimesi (ayn) ve (sin) harflerinin mânâ toplamıdır. Ayrıca iki harfinde de bitişik ilâve (ye) harfleri vardır. (Ayn) (عيـ) bilindiği gibi "göz-pınar-kaynak-aynı-hakikat-i- özü" gibi daha bir çok mânâları vardır. (Sin) (سى) ise, müstesnâ Kâmil İnsân demektir. İki (ye) harfi de yakıynliği İfade etmektedirler hâl böyle olunca, oluşan ifade, (gerçek mânâ da yakıyn ile İlâh-î hakikat-i gören İnsân-ı Kâmil) demek olur ki, İseviyyet kemâlâtı budur. Hakk'ı bir teşbih-benzetme yönü ile müşahede etmektir. Bu hakikat ilk def'a mânâyı İseviyyet ile zuhur etmiştir. (Ayn/70) (sin/ 60) sayı değerine sahiptir, (7+6=13) eder ki kaynağı bellidir. Yeri olmadığı için daha fazla uzatmadan bu özet bilgi ile yetinelim.

(6) Mertebe-i Muhammediyye de, Zatların birliğinde, bütün mertebeleri de, kendinde toplayarak meydana gelen **"Mutlak Tevhid"** anlayışıdır.

(Lâ mağbude illâllah-Lâ ilâhe illâllah) Kelime-i tevhîdinin gerçek mânâda ifade edildiği ve hayat bulduğu yer burasıdır. Diğerleri ise aşamalarıdır. Tenzîh-i ve Teşbîh-i bünyesinde toplayıp gerektiğinde Tenzîh-î yoldan gerektiğinde Teşbîh-î yoldan ve gerektiğinde bunları birbirleriyle toplayıp Tevhî-î yoldan izah edilerek anlatılmasıdır. Allah (c.c.) anlayış ve idrakinde, bu mertebe en üst mertebedir. Diğerleri ise tenzîh veya teşbîh üzere olan mahallî anlatımlardır.

"Mutlak Tevhid" hakikatini bizlere yâni insânlık âlmine sunan ve **(HAMD)** hakikati üzere gelen **(MUHAMMED)** (s.a.v.) Efendimizdir. Ve **(Ehamdü lillâhi)** "Hamd Allah-a mah Efendimizdir. Ve **(Ehamdü lillâhi)** "Hamd Allah-a mahsustur) yânî **"MUHAMMED Aleyhisselâm, Allah-a mahsustur"** yânî Ulûhiyye-te, Zât-î tecelliye tahsis edilmiştir. Çünkü Hakkın

varlığında hem **"Hâmid hem de Hahmud'dur"** âlemde böyle bir zuhur yoktur. Ancak onun ümmetinin Ârifleri bu sırra kendi mertebeleri yönünden aşinâdırlar.

Füsûs-ül Hikem'de, *"İnsân-ı Kâmil, sûret-i İlâhiyye üzere mahkûktur, Ve sûret-i rûhiyyesi ve cismâniyyesinin cümlesi (Allah) ismi câmiinin gölgesidir."* Diye ifade edilmiştir. İlk İnsân-ı Kâmil ise Hz. Peygamber Muhammed Mustafa (s.a.v.) dir. Ve "Allah" ın (c.c.) en geniş zuhur mahallidir. Ve mensûbiyyet-i nin ismi ve vasfı, İnsân sûretidir.

Yukarıda bahsedilen **"Tenzîh-Teşbîh-Tevhîd"** kelimelerinin gerçekte ne olduklarını anlamaya çalışalım. Lügat mânâları itibariyle şöyle ifade edilmektedirler,

Tenzîh= Suç ve noksanlıktan uzak saymak, kabahatsız olduğu anlaşılmak, ve onu ifade etmek, arındırma, uzak tutma, kusur kondurmamak.

Teşbîh= Benzetmek, benzetiş, bir nitelikte saymak, ve zannetmek.

Tevhîd= Birkaç şeyi bir etme, birleştirme, birliğine inanma, bir sayma, **(Lâ ilâhe illâllah)** sözünü tekrarlama. olarak Belirtilmektedirler.

Tasavvuf ehli indinde ise bu kelimelerin yaşam sahası içinde daha pek çok îzâh ve yaşantıları vardır. Ancak bu kelimeleri seslendirecek olan kimseler hangi yaşam mertebesi-düzeyinde iseler o mertebeden konuşacaklardır ki, kendilerince haklı fakat hakikatte ise acabâ; gerçek mânâ da o kelimelerin hakikatleri anlaşılmış olabilecekmidir.? Şimdi bu kelimelerin mânâları üzerinde biraz durmağa çalışalım

Tenzîh= (Tenzîh-i Kadîm - hakîkî) ve (tenzîh-i kelâm-î - hayâl-î- taklîd-î) diye ikiye ayırabiliriz.

Teşbîh= (Teşbîh-i hakîkî) ve (teşbîh-i kelâm-î - hayâl-î-taklîd-î) diye ikiye ayırabiliriz.

Tevhîd=(Tevhîd-i hakîkî) ve (tevhîd-i kelâm-î - hayâl-î-taklîd-î) diye ikiye ayırabiliriz.

Şimdi tekrar izah etmeye çalışarak **"Tenzîh"** ten başlayalım. Genelde yaptığımız Tenzîh'ler, "kelâm-î, hayal-î, ve taklîd-î" olan beşerî tenzîh'lerdir. Gerçek olan "Tenzîh-i hakîkî" ise "Kadîm" tenzîhi'dir ki, mutlak tenzîh olan, Tenzîh-i hakiki'dir. Bu tenzîh ise Hakîkat-i Muhammed-î mertebesinde olur. Museviyet

mertebesindeki Tenzîh ise (hadîs) te, sonradan var olanlardakini tenzîh' tir ki; ikilik üzere binâ edilmiştir. Yani **"lenterânî,"** dir. (7/143) İslâmiyyetin zâhiride bu sistem üzere kurulmuştur.

Hakk'ı noksan sıfatlardan **(Tenzîh)** etmeye çalışan kimse evvelâ "**kendini"** noksan sıfat görmekten tenzih etmesi lâzım gelmektedır.

Çünkü bu âlemde noksan sıfat yoktur, Bütün sıfatlar hakîkatleri itibâriyle Hakk'a ait olduklarından onlarda noksanlık bulmak mümkün değildir. Ancak noksanlık varsa eğer bu göreceli bir anlayıştır, mutlak değildir. Mutlak olan bir şey var ise o da Allah'ın ne sıfatlarında, ne isimlerinde, ne fiillerinde noksanlık bulmak mümkün değildir. Bizim şartlanmış anlayışlarımıza göre eğer noksan gibi kabul ettiğimiz bir husus var ise işte o **bizim** noksanlığımızdır. Bu noksanlığı Hakk'a isnâd edemeyiz eğer ediyor isek o zaman yapacağımız acil olan iş kendimizi noksan görmekten temizlememiz olacaktır. Görüşümüz temizlenince de noksan görmemiz ortadan kalkacağından gördüğümüz şeyin bir hikmete bağlı olduğunu da böylece mutlaka anlamış olmamız gerekecektir.

Cilî= **"Hakk'ı tenzîh, tenzîh'ten tenzîh ile olur."** Dediği kadîm tenzîhidir. Bu âlemde ki bütün varlıklarda zuhur eden Hakk'ın bir isminin sûretidir, anlayışı bizde hâkim duruma gelmiş ise yâni irfaniyyetimiz bu idrake ulaşmış ise âlemde noksan ve eksik bir şey göremeyiz, eksiklik olmayan yerde de tenzîh'e gerek kalmaz. O halde yapılması lâzım gelen şey kendimizde ki; şartlanmış Allah ve âlem anlayışını hakikatiyle değiştirmemiz gerekecektir. Bu da tam bir irfaniyyet "marifetullah" eğitimi ile gerçekleşebilecektir.

Bir şeyi bir şeyden arındırmak için evvelâ onların kimyalarını çok iyi bilmemiz gerekecektir, aslının ne olduğunu hakkıyla bilmediğimiz bir malzemeyi **"tenzîh"** ediyoruz, noksanlıklarından temizliyoruz diyerek bir faaliyyete girişiyor isek farkında olmadan o malzemeyi içinden çıkılamayacak kadar çok karıştırıyoruz demek olacaktır. Cenâb-ı Hakk'ı bu âlemler de noksan sıfatlardan "tenzîh" etmek onu sınırlamaktır, ayrıca, sınırlamak ise, bir varlık ile ifade edilebileceğinden bu bir benzetme hükmüne dönecektir, benzetme ise **"teşbîh"** anlayışına gireceğinden kişi farkında olmadan **"tenzîh"** ediyorum derken **"teşbîhât"** a düşecektir ki; bu da büyük bir çelişki olacaktır. **(Gerçek tenzîh, Allah-ı zihinde sûret kaydından arındırmaktır.)** Diyebiliriz.

﴿١٥٩﴾ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَۙ

(Sübhâellahi ammâ yesifûne)

(Saffat/37/159). "Allah Teâlâ, onların vasıflandırdıklarından uzaktır."

﴿١٨٠﴾ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَۚ ﴿﴾

(Sübhâne Rabbike rabbil izzeti ammâ yesifûn)

(Saffat/37/180). "Rab'bin, o izzet sahibi, onların isnâd ettikleri vasıflardan münezzehtir."

Yukarıda ve benzerî Âyet-i Kerîmelerde belirtilen **tenzîh** Muhammediyyet mertebesinin **(Kadîm-mutlak)** tenzîhidir. Zât-ı Mutlağın, Sıfat-ı Zâtiyyesi itibarı ile. (Vücûd, Kıdem, baka, Vahdâniyyet, Kâimi bi nefsihî, Muhâlefet-ül üns) itibariyle olan tenzîhtir. Çünkü bu mertebe de daha henüz zuhur ve tecelli olmadığından **Ahad** olan Allah (c.c.) kendi kendinde olduğundan ve beşer tarafından gelen bir idrakle anlaşılamayacağından akıl ve fehimlerin üzerinde olduğundan acz de kalması cihetiyle, ancak aczini itiraf babında onu Zât-ı itibariyle (Tenzîh-i kadîm) yönü ile yüceltip, tenzîh ederek aczini ifade edebilmektedir.

﴿١٤٣﴾ وَلَمَّا جَٓاءَ مُوسٰى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُۙ قَالَ
رَبِّ اَرِنٖٓي اَنْظُرْ اِلَيْكَۜ قَالَ لَنْ تَرٰينِي وَلٰكِنِ انْظُرْ
اِلَى الْجَبَلِ فَاِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرٰينِيۚ فَلَمَّا
تَجَلّٰى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسٰى صَعِقًاۚ فَلَمَّٓا
اَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ اِلَيْكَ وَاَنَا اَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿﴾

(Velemmâ câe Mûsâ limîkâtinâ ve kellemehü Rabbehü kâle Rabb'î erinî enzur ileyke kâle "len terânî" velâkininzur ilelcebeli feinistekarra mekânehu fesevfe terânî felemma tecellâ Rabbehu lilcebeli cealehu dekken ve harra Mûsâ saikan felemma efaka kâle "sübhâneke" tüptü ileyke ve ene evvelül mü'minîne)

(A'raf/7/143). "Ne zaman ki, Mûsâ bizim tayin ettiğimiz vakte geldi ve Rabbi onunla konuştu, dedi ki: Ey Rabbim!. Bana varlığını göster sana bakayım. -Cenab'ı Hakk dabuyurdu ki: Sen beni katiyyen göremezsin. Fakat dağa bir bak, eğer yerinde durabilirse sen de beni görebilirsin. Hemen Rab'bi dağa tecelli edince onu parça parça etti. Mûsâ da baygın bir halde düşüp kaldı. Vaktaki, ayıldı, dedi ki: Seni

<u>tenzih ederim, sana tövbe ettim ve ben imân edenlerin ilkiyim.”</u>

Açık olarak görüldüğü gibi Mûseviyyet mertbesi gerçek tenzîh’in başladığı yerdir. Mâsâ (a.s.) ise Hakk’ı “teşbih” yönünden görmeyi dilemişti bu devre daha henüz “Teşbîh” yönüyle Hakk’ı bilme ve görme devresi olmadığından ve mûsâ’nın Mûsâlığı da devam ettiğinden *(sen sende olduğun sürece beni göremessin “lenterânî” dendi)* Daha sonra bunu idrâk eden Mûsâ (a.s.) bu görüşten seni “tenzîh” ederim diyerek zamanın daha henüz görüş zamanı olmadığını anladı ve tevbe etti. Bu hâdisede Mâsâ (a.s.) büyük bir irfaniyyete nâil oldu işte o yüzden, *<u>(beni, bu hâle eren mü’minlerin evveli yaz)</u>* dedi. Bu hâdise bizlere de bir mertebe ve bir makam olarak Kûr’ân-ı Kerîm aracılığı ile bildirilmiş oldu. Bu Âyet-i Kerîme üzerinde söylenecek çok şey vardır ancak yeri olmadığı için bu kadar ana hatlarıyla görmüş olalım. Her idrak ehli buradan da gerçek nasibini alacaktır.

Gerçek Tenzîh= ”Allah-ı (c.c.) zihinde, sûret kaydından arındırmaktır.” Diyerek yolumuza devam edelim.

Teşbîh= Benzetmek, benzetiş, bir nitelikte saymak, ve zannetmek.
Teşbîh= (Teşbîh-i hakîkî) ve (teşbîh-i kelâm-î - hayâl-î-taklîd-î) diye ikiye ayırabiliriz. Bunları yukarıda belirtmiş idik yeniden hatırlamak için buraya da aldım.

Kûr’â-ı Kerîm’de oldukça fazla sayılacak kadar (müteşâbih) yâni mîsâl ve benzetmelerle ifade edilmiş bir çok Âyet-i Kerîmeler vardır.

﴾٧﴿ هُوَ الَّذِىٓ اَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ اٰيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ
هُنَّ اُمُّ الْكِتَابِ وَاُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَاَمَّا الَّذِينَ فِى
قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَٓاءَ الْفِتْنَةِ
وَابْتِغَٓاءَ تَاْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَاْوِيلَهُٓ اِلَّا اللّٰهُ
وَالرَّاسِخُونَ فِى الْعِلْمِ يَقُولُونَ اٰمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ
عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّٓا اُولُوا الْاَلْبَابِ﴾﴿

(hüvellezî enzele aleykel kitâbe minhü Âyâtün mühkemâtün hünne ümmülkitâbi ve uharu müteşâbihatün fe emmellezîne fî kulübihim zeygun fe yettebiûne mâteşâbehe minhübtiga elfitneti vebtigâe te’vîlihi vemâ yaglemu te’vîlehu illellahu

verrâsihûne fil ilmi yekulüne âmennâ bihî küllün min indi Rabb'i nâ ve mâ yezzekkeru illâ ülül elbâbi.)

(Âl-i İmrân/3/7.) "O Yüce Mabud ki, senin üzerine Kûr'ân-ı indirdi. Ondan bir kısmı muhkem âyetlerdir ki, onlar o kitabın aslıdır. Diğer bir kısmı da <u>müteşabih</u> âyetlerdir. Artık <u>kalblerinde eğrilik bulunan kimseler</u> fitne aramak ve onu te'vil arzusunda bulunmak için o kitaptan <u>müteşabih</u> olanına tâbi olurlar. Halbuki, onun te'vilini Allah Teâlâ'dan başkası bilemez. İlimde rüsûh sâhibi olanlar ise "Biz ona îmân ettik, hepsi de Rabbimizin katındandır derler. <u>-Bunları- tam akıllı zatlardan başkası düşünemez…"</u>

yukarıdaki Âyet-i Kerîme' de teşbihât'ın gerçek varlığından açık olarak bahsedilmektedir. Ancak şartı, kalpte eğrilik olmaması ve kâmil akıl sâhibi olunmasıdır. Kûr'ân-ı Kerîm'in ilk nâzil olduğu devrelerde müteşâbih Âyet-i Kerîmeler daha çok idi, günümüzde ise bu oran oldukça azalmıştır. Çünkü ilim ilerledikçe evvelce daha henüz aslı bilinmeyen bâzı ilim ve fenler günümüzde ortaya çıktıkça müteşâbihatlığı kalkıp muhkem Âyetler sınıfına dahil olmaktadırlar. Kıyamet yaklaştıkça bu oran daha da azalacaktır, nihâyet âhiret yurdunda hiçbir müteşabihat kalmayıp bütün gerçekler muhkem olarak zuhur edecektir işte o zaman müteşâbihlerin hakikatleri "muhkemlikleri" görüldüğü zaman çok şaşırılacaktır.

Meselâ Süleyman (a.s.) ın "hüd hüd" kuşu daha evvelce "müteşâbih" iken bu gün âdeta her birerlerimizin cebinde haberci telefon sûretinde muhkem olarak yerini almış vaziyettedir. Bunun gibi daha başka bir çok kullandığımız âletler her kesin mâlûmudur.

Müteşâbihât'ın diğer bir yönü de, kişinin eğitimi sırasında geçirdiği idrak değişiklikleridir. Seyr-i'nin başlarında müteşâbih olarak algıladığı bir Âyet-i Kerîmenin daha sonraları kendisine derûnun da ilmen ve şuhûden hakikati açıldığında, muhkeme dönüştüğünü müşâhede edecektir.

﴿٢١﴾ لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ لَرَاَيْتَهُ
خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ
نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴿﴾

(Lev enzelnâ hezel Kûr'âne alâ cebelin leraeytehü hâşien mütesaddian min haşyetillâhe ve tilkel emselü nedribühe linnâsi leallehüm yetefekkerûne)
(Haşr/59/21). "Eğer bu Kûr'ân-ı bir dağ üzerine indirmiş olsa idik elbette onu Allah'ın korkusundan baş eğmiş, parça

parça olmuş görürdün. Ve biz o misâlleri insanlar için veriyoruz, tâ ki, düşünüver-sinler."

Yukarıda ki, Âyet-i Kerîme'de görüldüğü gibi Kûr'ân-ı Kerîm hakkında teşbih yapılmakta, devamında ise, düşünceye yöneltilmektedir. O halde "Teşbîh" mertebesi hakkında çok iyi düşünmemiz gerekmektedir.

Yukarıda özetle belirtilen "Teşbîh" mertebesinden kısa bir bölümü buraya alarak hatırlayalım.

(Lâ mevsûfe illâllah) "Allah'dan başka vasıflanmış yoktur" hükmü ile bütün varlık sıfatlarının Hakk'a ait'tir, anlayışının düşünüldüğü yerdir. İnsânlık tarihinde ilk def'a İlâh-î zât'ın teşbih mertebesi itibari ile bir insândan teşbîh-î mânâ da, zaman, zaman zuhur da olup, faaliyyet göstermesidir. <u>(5/110/Biiznî) (3/49/bi iznillâh)</u> "ölülerin dirilmesi, çamurdan kuşun uçması" gibi. Bu mertebe İlâh-î Zât'ın ilk def'a Zat mertebesi itibariyle bir insân'dan zuhuru ve faaliyyet göstermeye başladığı mertebedir. İnsânlık yaşamının tefekkür ve terakkîsinde çok büyük bir aşamadır. Cenâb-ı Hakk bütün âlem de "fiilleri, isimleri ve sıfatları" cihetiyle zuhurdadır. İnsân da ise Zât-î zuhuru vardır, bu oluşum ise Kelime-i "İseviyye de" mevcud olan hakikattir. İlk def'a (İsâ) ismiyle zuhur etmiştir.

﴿١١٠﴾ ....اِذْ اَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ ....
.... وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ
الطَّيْرِ بِاِذْنِى فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِاِذْنِى وَتُبْرِئُ
الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِى وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنِى.....

(İz eyyedtüke birûhülkûdüsü.........Ve iz tahlüku minettıni ke hey etittayri <u>bi izn</u>î ve tenfuhü fîhe fetekünü tayran <u>bi iznî</u> ve tübriul ekmehe vel ebrasa <u>bi iznî</u> ve iz tuhricul mevtâ <u>bi iznî</u>.......)

(Mâide/5/110.) "........O zaman ki, seni rûhulkuds ile teyit etmiştim...
......O zamân ki, <u>benim iznimle</u> çamurdan kuş şekli gibi bir şey tasvir ediyor da içine üfürüyordun, <u>benim iznimle</u> bir kuş oluveriyordu. Anadan doğma körü, vücudünde beyaz beyaz lekeler bulunan kimseyi de <u>benim iznimle</u> iyi ediyor idin. Ve o zamân ki, ölüleri <u>benim iznimle</u> -hayat sahasına- çıkarıyordun.......".

Yukarıda bahedilen Âyet-i Kerîme de belirtildiği üzere gerçek Hâlik olan Cenâb-ı Hakk, İsâ sûretinde bu icadlarını işlemiştir. Evvelâ o mahalle (kudsiyyet-beşeriyyetten temizlenme) verilmiş, sonra da zaman, zaman o mahalden zât-i zuhuru "teşbih" mertebesi itibâriyle tecelli etmiştir. Yâni Hakk o sûretten zaman, zaman zât-î zuhurunu işlemiştir. İşte bu anlayış ve yaşam, ile "teşbih" mertebesi ortaya çıkmıştır. Hakk'ın ef'âl mertebesindeki tenezzül ve zuhuru **"teşbih"** anlayışını ortaya çıkarmıştır.

﴿هُوَ يُحْيِ وَيُمِيتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ ﴿٥٦﴾

(Hüve yuhyî ve <u>yümîtü</u> ve ileyhi türcaune)

(Yunus/10/56.) "<u>O diriltir</u> ve öldürür ve ona döndürülecek-sinizdir."

Bu Âyet-i Kerime'de ve benzerlerinde açık olarak görüldüğü gibi "diriltme" fiili Allah'a aittir, işte yukarıda ki Âyet-i Kerîme'de bahsedilen **(bi iznî)** ifadesi ile belirtilen hâl Cenâb-ı Hakk'ın teşbîh mertebesi itibarı ile diriltmeyi ve olağan üstü gibi görülen diğer hâdiseleri sûret-i İsâdan işleyen "fâil" (İsâ) sûretinde görünen Hakk'ın kendisidir. İşte zaman, zaman İsâ (a.s.) sûretinden zuhur eden bu tür olağan üstü hadiselere bakarak ehli dalâl İsâ Allahtır, dediler, ve Hakk'a mutlak bir mahal tahsis etmiş oldular, bu söz ve anlayışları ile küfre ve dalâlete düşmüş oldular.

Îsâ (a.s.) ın iki yaşam hâli vardı birisi kendi (şahsı Îsâ) olarak yaşadığı, diğeri ise zaman, zaman Üzerinde gâlib olan (İlâh-î-Kûds-î) tecellinin bulunduğu yaşam hâlleri idi. İlâh-î hallerin kendinde galib olduğu zamanlar da (şahsı Îsâ) gâib olur, bâtına geçer, Hakk zâhir olur, (Fenâ fillâh) ondan işleyen Hakk olurdu. Bu ender hallerin dışında ise (şahsı Îsâ) zâhir olur Hakk bâtın'a geçer idi.

Şahsı Îsâ kendinde iken "tenzîh) i yaşar, Hakk onda zâhir de iken de "teşbîh" i yaşamakta idi. Daha henüz o mertebe de, gerçek mânâ da (Tevhîd-i Zât-î) zuhurda olmadığından, çünkü o mertebe (Muhammediyye) aittir. Îsâ (a.s.) şahsı ile yaşıyorken **(oğul)** Hakk ile yaşıyorken **(baba)** babalık mertebesi, ise (Rûh'ül Kûds) mertebesinden olduğundan da, **Rûh'ül Kûds)** idi. İşte mertebe-i İseviyyet-in özetle hakikati, (teslis-üçlü Allah) anlayışı (Baba, oğul, ve Rûh'ül Kûds) budur çünkü orada daha henüz (Rûh-u A'zam) tecellisi yok idi, işte o yüzden o mertebede tam ve kat-i (Tevhîd) mertebesine ulaşılamamıştır, diyebiliriz,

Yukarıdaki Âyet-i Kerîme ve benzerleri bu hakikatleri çok açık olarak ifade etmektedirler yeri olmadığı için bu kadar bir bilgi ile yetinelim. İfade etmek istediğimiz husus **(teşbih)** mertebesini hep

birlikte özetle anlamaya çalışmaktır. Cenâb-ı Hakk her birerlerimizi gerçek tevhîd ehli yapsın. İnşeallah. Biz yine yolumuza devam edelim.

Bir yönüyle (teşbîh-i) şöyle de tarif edebiliriz. **(Teşbîh) Allah-ı zuhurları yönünden tanımağa çalışmaktır.)** Diyebiliriz.

Şimdi tevhîd anlayışına daha değişik bir yönden bakmaya çalışalım.

TENZİH-İ VAHDET, TENZİH-İ KESRET:

TEŞBİH-İ VAHDET, TEŞBİH-İ KESRET:

TEVHİD-İ VAHDET, TEVHİD-İ KESRET:??

Tenzih-i beşer.

Kula aittir. Hakka ait değildir. Hakk kendi kendini tenzîh eder. Kim hangi mertebede yaşıyorsa tenzîh-ini o mertebeden yapar. Sadece "zât" mertebesinin tenzîh-ini dışarıdan yapacak yoktur. Varlık yoktur, kıyaslanacak da yoktur. Buna "Kadîm tenzih"i denir. "Küfüven ehad" noktasıdır.

ŞERİAT VE TARİKAT TENZîH-i:noksan sıfatlardan ve hayal edilebilecek her şeyden arıtmadır. Allah'ı kayıtsız bırakmakla kayıt haline almaktır. Akli tenzîh'tir. Buradan yapılan tenzih ve tanıtma anlatımları ayrı, ayrı varlıklar olduğu ön yargısıyla yapılmaktadır. Yâni aslı bir bütün tevhîd olan varlığın bölünerek yapılan güya tanıtım yorumlarıyla yapılan anlatımlar **TENZîH-i yâni bir'i farkında olmadan çoğaltmadır. kesrettir**

Aslında tenzîh'in başlangıcı evvelâ kişinin mutlak sûrette ALLAH'ı yanlış anlamaktan kendini tenzîh etmesi lâzımdır. Yâni Hakkın değil bizim nefsimizden temizlenmemiz için tenzîh evvelâ bize lâzım ve şarttır. Henüz kendini tanımayan bir birim Hakk'ı nasıl gerçek mânâda tanıyabilecek ve O'nu noksanlardan nasıl tenzîh edecektir? Çok çoook düşünse bile Allah'ı neden ve nereden tenzîh edecektir? Tenzih etmek için ayrı bir model gerekli ki o modele göre noksanlıklardan tenzîh edilsin. Beşeri tenzih onu anlamamak ve bu yolla sınırlamaktır. Bir taraftan yanlışlıklar varmış gibi o yanlışlıklara vücûd verip, ispatlayıp, kabul edip sonra oluşan sûn-i anlayıştan onu tenzîh etmeye çalışmak olmaktır ki; yanlışın büyüklerindendir. İşte buna da **TENZîH-İ KESRET** denir.

Bir de mânevi yolda başlarda bir tenzih vardır ki İdris as. ın tenzîh-idir. Hayal edilebilecek her şeyden kendini tenzîh etti ve ruhlaştı.

Hakikat ehli; âlemdeki varlığın Hakk'ın varlığından başka bir şey olmadığını anladığında, kendini eski düşüncesinden tenzîh eder. Buna **TENZİH-İ VAHDET** denir.

TEŞBİH:

Varlıklarda ilâhi cemâl-i seyretmektir. Esmâ ve sıfatlar zuhurdadır. Sûretlerdeki zât'a bakmaktır. Yâni *"Nereye bakarsan Allah'ın vechi oradadır."* (2/115) Âyetidir. Bu Âyet-i kerîme'nin hakkıyla anlaşılamaması, bakılan yerlerin ayrı, ayrı görülmesi **TEŞBİH-İ KESRETTİR.**

"Ene'l Hakk" sözü de **TEŞBİH-İ VAHDET'**e örnektir.

TEVHİD:

Teşbih ile tenzih'in, ya da cem ile farkın ya da bâtın ile zâhirin ya da kesret ile vahdetin birleştirilmesidir.

"Rabbimi tâze bir delikanlı sûretinde gördüm." **TEVHİD-İ TEŞBİH**

"Nasıl göreyim, nurdur O" **TEVHİD-İ TENZİH.**

"Senürihim Âyâtinâ fil âfâkî **(TENZİH)** ve fî enfüsihim**(TEŞBİH)**

TEVHİD-İ VAHDET. Gerçek mânâ da "Tevhîd" izâfîliği terktir.

"Kulumun zannına göreyim": **TEVHİD-İ KESRET**'tir diyebiliriz.

***Ancak nefislerine zulmedenler, sûret-i Muhammedîde'dir. Hem vahid-i hakikiyi birtakım i'tibarat ile çoğaltırlar, hem de kesrette vahdeti müşahede ederler. Zevk-i Muhammediye de ise nûr-u ehadiyet tecelli ettiğinde keserât ve perde kalkar. *** Fü-Hikem,

SÜBHANELLAH= TENZİH: İbadet idraki (tesbih) tir.

ELHAMDÜLİLLÂH= TEŞBİH: İbadet idraki (zikr) dir.

ALLAH-U EKBER= TEVHİD: İbadet idraki (fikir) dir.

ŞİRK= İse. Bütün olan (Esmâûl Hüsna) **"Allah'ın güzel isimleri" ni bölmektir.** Diyebiliriz. İzahı uzun sürer yeri olmadığı için bu kadarla bırakalım.

Bu izahlardan sonra, birde yaşam mertebelerinin özetle müşahede hallerine bir göz atalım.

ŞERİAT MERTEBESİ= Görüleni, görülende tatbik etmektir.

TARİKAT MERTEBESİ = Görüleni, görülende muhabbetle, tatbik etmektir.

HAKİKAT MERTEBESİ = Görülende, görülmeyeni görerek, tatbik etmektir.

MARİFET MERTEBESİ= Görülmeyeni görülüyor hükmü ile müşahede ve tatbik etmektir. Diyebiliriz. İzahları uzun sürer yeri olmadığı için bu kadarla bırakalım, ve yolumuza devam edelim.

İNSÂN-IN HAKK'IN İNDİNDEKİ YERİNİ, HAKİkATİNİ VE MARİFETİNİ, İFADE EDEN BAZI BİLGİLERİ İLGİSİ DOLAYISI İLE, ***(Terzi Baba"1" kitabımızın ikinci bölümü olan "Necm Sûresi"nden küçük bir bölümü aktarmayı uygun gördüm.) " Dileyen aynı kitaptan tamamını okuyabilir."***

Mi'racta ilk defa tahakkuk eden **"Ruyetullah-ı"** daha başka yönleriyle de ele almaya çalışalım.
"İmânın başhca şartı: her nerede olursan ol Cenâb-ı Hakk'ın seninle olduğunu bilmendir." (Hadisi şerif 15), ***(5)**

Kişi bu hakikati bilse de bilmese de, bu hakikat mutlak böyledir. Ruyetin başlangıç yaşantılarında son derece önemi olan hakikat-i biraz gayret sarfederek anlamağa çalışmamız bizlere çok şeyler kazandıracaktır.

(Hadid Suresi 57/4 Ayette)

وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ

ve hüve me'aküm eynema küntüm
ve "hüve" me'aküm/sizin ile beraber/maiyetiniz
siz eynema/nerede idiniz
"O sizinle beraberdi siz nerede idiniz"? hitabına bu beraberliği bilenlerin vereceği **"yarabbi seninle beraberdik"** cevabı ne mutlu bir son olacaktır.

"Tefekkür gibi ibadet yoktur" (Hadis-i Şerif 712) ***(5)**
Bu Hadis-i şerifin özünü çok iyi anlamamız gerekmekledir.
Ne yazık ki <u>fiilî ibadetleri</u>, ibadetin <u>son menzili</u> zannedip sadece şekilleri ile iktifa etmeye çalışıyoruz, tefekkürün bizleri nerelere yükselteceği bu Hadis-i Şerif ile çok güzel ifade edilmekledir.

Hz. Mevlana da Mesnevi-i Şerifin 1. inci cildinde
"arif bir kişi ile bir saat sohbet, yüz senelik nafile ibadetten hayırlıdır" buyurdular.
Sakın ha: ibadeti küçük görüyoruz zannetmeyin, anlatmak islediğimiz, uyuşuk, gaflet içinde, <u>muhabbetsiz, yapılan ibadeti</u>, gerçek, canlı muhabbetli ve idrakli yapmaya yönetmeğe yardımcı olmağa çalışmaktır.

"Allah nezdinde en mutlunuz onlardır ki sabah ve akşam Allah cemalini görürler, bu öyle bir zevktir ki bütün bedenî zevklere nisbeti bahr-ı muhitin (büyük dış deniz) bir damlaya nispeti gibidir." (Hadis i Şerif 54) ***(6)**

Müthiş bir ifade, yorumunu siz yapın.

"Rabbınızı gördüğünüz zaman onu ay'ı gördüğünüz gibi (aşikar tecelli ettiğini) görürsünüz." (Hadis-i şerif 55) ***(6)**

"Günahkâr olduğun halde Allah'ın cemal tecellisin! göremezsin" (Hadis-i şerif 56) ***(6)**

Günah yükün üstünde olduğu müddetçe Cenab-ı Hakk'ı müşahede etmen mümkün değildir. Allah c.c cümlemizi kurtarsın.

"Başta belirtilen yıldızın sönmesidir"

"Rabbimi en güzel sûrette gördüm" (Hadîs-i şerif) ***(7)**

"Bir nur gördüm" (Hadis-i Şerif)

İmam-ı Ali'nin
"lâ a'büdü rabben lem erâhu"
yani **"görmediğim Rabbe ibadet etmem"** sözü,
irfan ve müşahede ehlinin gerçek halini çok veciz bir şekilde ifade etmektedir.

***(5)** "Hadîs-i şerifler mevzulara göre" (Hadîs-i şerif 15) (Hadis-i şerif 712)
***(6) "**Hadîs-i Şerifler mevzularına göre" (Hadîs-i Şerif 54 - 55-56)
***(7)** İslâm tarihi Şehbenderzade Filibeli Ahmet Hilmi S-145

Ehlûllah rû'yet-i beş şekilde ifâde etmişler

1. "Mâ reeytü şey'en illâ rüyetullahu ba'dehu!"

- "Akabinde Allah-ı görmediğim hiç bir şey yok"

2. "Mâ reeytü şe'yen illâ rüyetullahi fiyhi!"
- "Bir şey görmem ki onda Allah-ı görmüş olmayayım"

3. "Mâ reeytü şe'yen illâ kablehu"
- "Her şeyden evvel onu görürüm"

4. "İllâ Allah"

- **"Ancak Allah"**

5. "Lâ yerallahu illâ Allah"

- **"Allah-ı ancak Allah görür"** İfadesiyle tarif etmişlerdir.

Bu tariflerin daha ilerileri de vardır, yeri olmadığından bu kadarla iktifa ediyoruz.

Ümmet-i Muhammed'in Allah'ı müşahâdesi mümkün müdür?

(En'am 6/31)

﴿٣١﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ

(kad hasirelleziyne kezzebu bilikaillâhi)

"Allah'a mülâki olmayı yalanlayanlar mutlak hüsrandadır."

(En'am 6/52)

﴿٥٢﴾ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ

(ve lâ tatrüdilleziyne yed'une rabbehüm
bil ğadati vel aşiyyi yüriydune vechehü)

"Sabah ve akşam Rablarının vechini *(yüzünü)* ***görmek için dua edenleri huzurundan kovma"***

(Bakara 2/115)

﴿١١٥﴾ وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ
فَاَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ

(ve lillâhil meşriku vel mağribü
feeynema tüvellu fesemme vechullahi)

"Doğu ve batı Allah'ındır, nereye dönerseniz Allah'ın vechi *(yüzü)* ***oradadır."***

Mûsâ (a.s.) a **Mûseviyet** Mertebesinde,
"len terâni" ***"asla göremezsin"*** derken

Muhammed (a.s.) a **Muhammediyyet** Mertebesinde,
"feeynema tüvellu fesemme vechullah"
"nereye dönerseniz Allah'ın vechi *(yüzü)* ***oradadır,"***
buyuruluyor.

(Rad 13/2)

يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاۤءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ

(yüfassılül âyâti le'alleküm bilikai rabbiküm tükınune)

"Allah âyetlerini açıklar, umulur ki, siz Rabbinize yakıyn olarak mülaki olacağınızı bilesiniz."

(Hadid 57/3)

﴿٣﴾ هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۚ
وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿﴾

(hüvel evvelü vel ahırü vez zahirü vel bâtınü
ve hüve bikülli şey'in aliymün)

"Evvel, ahır, zahir, bâtın odur; o her şeyi hakkıyla bilendir."

(lâ mevcude illâ Allah)

"Mevcud yoktur ancak Allah vardır."

(Enfal 8/17)

وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى ۚ

(ve mâ remeyte iz remeyte ve lâkinnallahe remâ)

"Attığın zaman sen atmadın ancak Allah attı"

(Kaf 50/16)

وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

(ve nahnü akrebü ileyhi min hablil veriydi)

"Biz ona şah damarından daha yakınız".

(Ahzab33/56)

﴿٥٦﴾ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰۤئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
يَاۤ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿﴾

(innallahe ve melâiketehü yusallune alennebiyyi
ya eyyühelleziyne amenu
sallu aleyhi ve sellimu tesliymen)

"Gerçekten Allah ve melekleri Peygamber üzerine salât eder-ler, Ey imân edenler! Siz de ona salât edin ve gönülden teslim olun"

(Enbiya 21/107)

﴿١٠٧﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿﴾

(ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemiyne)

"Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik"

(Hadis-i Küdsi)

(levlâke levlâk lemâ halaktul eflâk)

"Eğer sen olmasaydın, olmasaydın bu âlemleri halk etmez-dim.

(Hadis-i Şerif)

(men arefe nefsehu fekad arafe Rabbehu)

"kendi nefsine ârif olan/bilen, kendisinin Rabbına ârif olur *(bilir)****"***

(Hadis-i Şerif)

"muti kable en temutu"

"mevt olmadan *(ölmeden)* ***evvel mevt*** *(ölü)* ***olunuz"***

(Zümer 39/9)

قُلْ هَلْ يَسْتَوِى الَّذِينَ يَعْلَمُونَ
وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ ط
اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ع ﴿﴾

(kul hel yesteviylleziyne ya'lemune velleziyne lâ ya'lemune innema yetezekkerü ulul elbabi)

"De ki; Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak Kâmil akıl sahipleri anlar"

(En'am 6/50)

قُلْ هَلْ يَسْتَوِى الْاَعْمٰى وَالْبَصِيرُ ط

(kul hel yestevil a'mâ vel bæsıyrü)

"De ki: görenle görmeyen bir olur mu"

(İsra 17/72)

﴿٧٢﴾ وَمَنْ كَانَ فى هٰذِه اَعْمٰى
فَهُوَ فِى اْلاٰخِرَةِ اَعْمٰى

(ve men kane fiy hazihî a'mâ fehüve fiy'l ahıreti a'mâ)

"Kim burada a'mâ olup Rabbini göremezse ahirette de a'mâ-dır!"

Ümmet- i Muhammed'in Allah'ı müşahâdesi mümkündür.

Yukarıda belirtilen ve benzeri bir çok âyet ve hadis bize bunun mümkün olduğunu göstermektedir, zaten gaye de budur.

Âdem ile başlayan Allah'ı bilme seyri

- yavaş yavaş yükselerek **Mûsâ** (a.s.) → **"Tenzih"** mertebesinde,
görülmek istendi ise de,
"len terâni" "sen beni bu mertebede asla göremezsin," hita-bı geldi.

- İsâ (a.s.) → **"Teşbih"** mertebesinde,
"rafe allahu ileyhi" "Allah onu kendi katına yükseltti," buyurdu.
O'da orada kaldı geri dönemedi, **daha sonra indirileceği**, evvelce bahsedildi.

- Ve işte iki cihan serveri **Allah'ın habibi** son Peygamberi bir gece **"sübhanellezi esra"** ile başlayan muhteşem olguyu habibine hediye etti.

Allah'ın ezeldeki gayesi kendisinin bilinmesi idi, o gece bu bilinç **Abd'iyyet** mertebesinden kemâlini buldu. Bütün mertebeleri **kendinde** topladığından **"Tevhid vahdet"** meydana geldi ve bütün bu oluşumları **ümmetine hediye** etti.

Ve ümmetinin belirli gayretleri sonunuda Allah'ı **müşahâde** edebileceklerini ifade etti.

İslâm, → **"insânlığın"** kemâli.
Mi'rac da → **"İnsân"**ın kemâlidir.
Bunun da kemâli → **"kadr"** kadrini kıymetini bilmektir.

GÖRÜŞ VE MÜŞAHÂDE;

Görüş; Çok yönlü ve idraklere göre **değişen** bir olaydır.

Allah-ı,
Zât-ı Mutlak itibariyle görmek, **"muhaldir"** imkânsızdır.
Zât-ı Mukayyed olarak ve **Rububiyet** mertebesi itibariyle görmek, mümkündür.

Ve bunun her mertebede ayrı bir oluşumu vardır.
"ef'âl", "esmâ", "sıfat" ve **"zât"** mertebeleri itibariyle bilinç ve değer yargıları değişiklik arz etmektedir.

Gerçek İslâm'ın oldukça zor anlaşılan yönleridir.
Geniş İslâm kültürü, sadece **sathi genişleme** ile değil, onunla birlikte **şakulî** yükselişle anlaşılabilir.

Ârifler, **"vuslat mârifettir,"** demişlerdir.
Yani bu oluşumların kemâli, **mârifet** mertebesidir.

Bu mertebeye ulaşmamış kimseler, bu hâlleri ezberleyerek öğren-seler dahi yaşamaları mümkün değildir,
"men lem yezuk lem yuğraf" yani **"tadan bilir,"** denmiştir.

Şeriat ve **tarîkat** mertebesinde, **"tenzih"** vardır.
ilâhi varlık ötelerdedir, görülmez; **bilinir**.
Onun için Mûsâ (a.s.) **"len terâni"** hitabına maruz kaldı.

Hakikat mertebesinde, **"teşbih"** (benzeşme) vardır.
Bu mertebede kulun varlığı yok olur, **"fena fillâh"**tır.
"Hakta fani oluş" "tükeniş"tir, **"İsevîyet mertebesi"**dir.

Bu mertebede kulun varlığı olmadığından yine belirli birimsel bir gö-rüş söz konusu değildir.

Mûseviyette, Allah ötelerdedir **görülmez,**
İseviyette, kul yoktur **yine görülmez**

ancak **"Mârifet"** mertebesi itibariyle görüş ve **müşahâde** meydana gelebilmektedir.

Bu görüş ise, ümmet-i Muhammedi'ye has bir görüştür.
Burada **kuldan gören Hakk** ve **görülen de Hakk'tır**. Çünkü burası **"tevhid"** ve **"vahdet"** makamıdır.

Bu sır ancak efendimizin şahsında Mi'rac gecesi vuku bulup insânlığa hediye edildi. İnsânlığın ulaştığı en üst seviyedir.

İşte bu **beraberliği, tekliği** belirtmek için efendimiz Mi'rac'tan döndükten sonra,

"men reani fekad reel hak" şaheser izahını yaptı.

yani **"beni gören Hakk-ı gördü,"** buyurdu.

Gerçek medeniyyet bu istikamette ilerlemektedir. Mekanik gelişme ise, bu dünyada kalacak fiili olan nefsin medeniyetidir, ki insanlığa sa-dece ızdırap verir.

Bismillâhirrahmânirrahiym,

İşte bu makam **"varis-i Muhammedi"**lerin makamıdır ve Allah'ı her mertebesi itibari ile ancak onlar müşahâde ederler.

Bu makam **"hakikat-i Muhammedi"**nin **"varis-i Muhamme-di"**lerin makamıdır, ki bunlar Allah'ın her mertebesi (**ef'âl, esmâ, sı-fat, zât ve insân-ı kâmil**) itibariyle müşahâde ederler.
Bunların diğer ismi **"irfan ehli", "ârifler"**dir.

Alîmler ise, birer mertebesi yönüyle veya ihtisası olduğu mertebesi ile Hakk'ı idrak, müşahâde ederler.

Bir kimse Hakk'ı belirli makamlardan müşahâde eder de <u>diğerlerin-den</u> **müşahâde edemezse** o fırka (**fark ehli**) olur.
Tevhid ehli ise, <u>bütün mertebelerden</u> şeksiz, **şüphesiz müşahâde** eder.

Bu hâl <u>*(Ali İmran 3/18)*</u>

﴿١٨﴾ شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَۙ

(şehidallahü ennehü lâ ilâhe illâ hüve)

"Allah şahittir ki kendinden başka ilâh yoktur" ifadesiyle Allah' ın kelâmında zuhur eder. Yani bu yaşantı bu kelâm ile meydana çıkar.

Allahın **"lâ ilâhe illâ hüve"** şahitliği **kendinden kendinedir** ve şahit olan ancak kendisidir. Yani şahit olan da, olunan da kendisidir.

Allah bunu zâtından Kûr'ân-ı Keriym'de ifade eder. Fakat **Ârif kişinin** de **lisânından** bu ifadeyi dile getirir.
Yâni bu yaşantısını ârif kişinin lisânından ve hayatından

ortaya koyar.

İrfan ehli en geniş şekliyle, bütün mertebelerinden; irfaniyyet noktasına gelmekte olanlar da gelebildikleri mertebeden bunu zevk ederler.

(Araf 7/172)
وَاَشْهَدَهُمْ عَلٰى اَنْفُسِهِمْ

(ve eşhedehüm alâ enfüsihim)

"Onlar kendi nefisleri üzerine şahid oldular" ifadesiyle de **"ab-diyyet-i hakiki"** mertebesinden, bu yaşam hâli ifade edilir.

Hakiki abdiyyet (**kulluk**) mertebesinden;
İşte kişi bu âyetin hükmüne girdiğinde, onun tahakkukunu sağladığında **hakiki abd** (**kul**) oluyor, demektir.

Şehâdet kelimesi de bununla bitiyor, **"abdehu ve resûlehu"...**
Bakın burada **"abdiyyet"**, → **"risâlet"**ten evvel geliyor.
Çünkü **risâlet** özel bir hâldir, Allah'ın belirli kimselere lûtfettiğidir ama **abdiyyet** bütün insânlara açıktır, genellemesi itibariyle o öne alınmıştır.

İnsânların bireysel **olarak kendi yaşamları vardır. Yani kendisindeki** "hakikat-i ilâhi"**den farkında olmadığı yani gaflet hâlinde yaşamları vardır.**

Ne zaman ki "hakikat-i ilâhiye"**yi hisseder ve bunu yaşamına tat-bik etmeye başlarlar o zaman** kendi nefisleri üzerine şahit **olurlar.**

İslâmın, müslümanın en büyük vasfı şehâdet, müşahâde ehli **olmasıdır. Biz bu kelimeyi (**şehadet) **lâfzi söylersek, kelâmi olarak söylemiş oluyoruz, ama kelâm ile birlikte yaşantımızda tatbikatta ise, o zaman müşahâde eder ve şehâdet eder, şahid oluruz. Yani** "eşhede"**nin sahibi oluruz.**

İnsân görmediği birşeyin şahidi olmaz ancak böyle bir şahitlik ya-parsa o da yalancı şahid **olur, ki hukuku saptırmaktan, haksızlık yap-tığı için ceza alır.**

Yani nefsani olarak işlediğimiz bu amelde, ettiğimiz yalancı şahitlik hâlinde, rûhumuz bâtıni **kaldığından, onu zuhura çıkarmadığımızdan, rûhumuzu cezalandırmış oluruz.**

Böylece rûhumuzun hakikatini ortaya çıkararak ondan

aldığımız bir bilgi, bir oluşumla, Kûr'ân-ı Keriym'in tasdiği ile şehâdet edersek yani nefahtü **olunan rûh şahid olursa bu âyet tatbik olmuş, meydana çıkmış olur.**

"Onlar kendilerinin nefisleri üzerine şahit oldular."

Nefisten kasıt, bir bakıma 7 nefis mertebesi ise de, tek ve toplu olarak söylendiğinde nefs **o şey'in** zâtı, **özüdür.**

Bizim herbirimizin nefis itibariyle tüm varlığımız (zahir, bâtın, rûh, madde v.s.) her yönümüz nefs **ismini almaktadır.**

Nitekim Cenâb-ı Hak Kûr'ân-ı Keriym'de insânı **vasfederken** 283 **yerinde (ki en çok olarak)** nefs **kelimesi ile ifade etmekte,** nefs **kelimesini kullanmaktadır.**

Bunun yanında (ancak daha az olarak) Âdem, insân, ins, mahlûk, beşer **kelimelerini de kullanmıştır.**

Cenâb-ı Hak bütün bu âlemleri halk etmezden evvel, sistemi kurar-ken "Nefes-i Rahmâniye"**sini genel olarak âleme (**hu **diyerek)** nefh etti.

Böylece âlemler ve insânlar **meydana geldi, bu** nefes **ismi ile isimlendi. Âlemler içindeki insânların herbiri de** nefis **ismi ile isimlen-diler.**

Yani genel âlemde üflendiğinde ismi, "nefes"**;**

Özel olarak birey insânlar meydana geldiğinde ismi "nefis" **oldu.**

Evliyaullah bu yüzden, "nefs terbiye olursa; olur nefissss" **bu-yurmuştur.**

Nefse makamlar itibariyle bir takım vazifeler yüklenmiştir. Bu Allah' ın nizamı ilâhisidir. Ancak baştaki iki makama (emmare **ve** levvame**) irfan olunduğunda ve** mülhime**'ye gelindiğinde işler daha da kolaylaşır.**

Ondan sonraki üç makam nerdeyse bir bütün hâlinde arka arkaya tatbik olunuyor.

Safiye idrakıyle de nefse tam ârif **olur, ki o nefis** sana müştak **olur. Sen ve nefis bir olarak** sukun **bulursun.**

Burada nefsi emmare boyun eğiyor ve rûhun tesiri altına giriyor. Yani esas iş emmare **ve** levvameyi **atlatıncaya kadardır.**

Buradaki nefis itibariyle her birerlerimizin zâtı **ifade edilmektedir. Emmarelik ve levvamelik değil, <u>külli olarak</u>** tek bir varlık, kimlik **ifade edilmektedir.**

<u>(Araf 7/172)</u>
"ve eşhedehüm alâ enfüsihim"

"Onlar kendi nefisleri üzerine şahid oldular"

Evvela kendi varlığını tanıyacak, ki "ne var Âdemde o var âlem-de; ne var âlemde, o var Âdemde," **hakikatiyle, sonra da aşağıdaki âyete ârif olacaktır.**

Yani önce bireysel olarak, kendinde Hakk'ı tanıyarak nefsine şahit olur. Ondan sonra da aşağıdaki âyetin hakikati ilei âlemde Hakk'a ârif olur.

<u>(Ali İmran 3/18)</u>
(şehidallahü ennehü lâ ilâhe illâ hüve)

"Allah şahittir ki kendinden başka ilâh yoktur"Bunların birisine yani <u>bireysel mânâda kendini tanıması</u> ve faaliyet göstermesine (kendindeki teklik) vitriyet;

Birisine, yani <u>bütün âlemi tanımasına</u> (bütün âlemdeki teklik**, <u>kesret içindeki vahdet</u>)** ferdiyet **denir.**

Vitriyet, **<u>tek olan şeydir</u>.**

Vitr namazı **bu sırra binaen kılınmaktadır.**

Hz. Rasûlüllah efendimiz, hadiste,

"allahu vitran yuhubbül vitra"

"Allah birdir, birleri sever," **buyurmuştur.**

Buradaki "bir" **için** "vitr" **kelimesini kullanmıştır.**

Düşünelim Hz. Rasûlüllah Efendimiz burada neden "ehaden", "va-hiden" **kullanmadı da** "vitren" **kelimesini kullandı?...**

Demek ki vitriyetin**, <u>ferdiyete yol açması</u> itibariyle böyle kullandı.**

Gerçek yaşam her mertebede değişiktir ve o mertebenin idrakine göre **müşahâde** hâli vardır.

Yüksek bir binanın gerek kat irtifalarından, gerekse cephelerinden aşağıya ve etrafa bakıldığında farklı şeyler görülür.

Görülenlerin hepsi doğrudur ama biri diğerinin gördüğünü göremez. En yukarıda olan, kuş bakışı baktığı için ihatası, tabii ki daha geniş olur.

Bu kimsenin görüp de söylediğini aşağıdaki bir kimsenin o şeyi gö-remediğinden dolayı kabul etmemesi doğru değildir. Ancak kişiye inan-mıyorsa reddedemez ama kabul etmez. Eğer kişiye inanıyorsa, zaten o ne söylerse hepsine **"amenna, saddakna"** der, imân eder.

Bu yüzden Sevgili efendimizin Mi'rac hadisesini birçok kimse göremediğinden, anlayamadığından veya terslik olsun diye inanmaz iken Hz. Ebubekr **"Rasûlüllah söyledi ise doğrudur,"** diyerek derhâl tasdik etmiştir.

Mertebelerde (**ef'âl, esmâ, sıfat, zât** gibi) o mertebenin hususiyeti gereği görüşler ve anlayışlar ve tatbikatlar o mertebenin hususiyetine göre olacaktır.
Mertebeyi ibadet ağırlıklıdır diye de küçük görmek doğru olmaz, evet müşahâde esastır ama ibadetsiz müşahâde de eksik olur.

Nitekim Risâlet-i Gavsiyede, **"mücahedesiz** *(irfani yönü itibariyle cehd etmeden, ibadet etmeden*) **müşahâde olmaz,"** buyuruluyor.

Bunun dışında görüş beyan edenler, **vehmî** ve **hayâlî** görüşlerini ortaya koymaktadırlar, ki burada başta belirtilen **kendi** yıldız görüşleri, **müşahâdeleridir.**

Burada tekrar kısaca açıklayalım:

Eğer biz kendi nefsânî, bireysel, ilmimizden, bilgimizden yaşıyor da bu şekilde hayatımızı sürdürüyorsak, bizi aydınlatan, **bilgi kaynağımız** olan yıldızımız, nefsimiz yâni **nefs-i emmâre**, **nefs-i levvâmemiz**dir.

Necm Sûresinin başına Cenâb-ı Hakkın **and olsun** dediği **necm** (yıldız) işte bu nefis, beşeriyet yıldızıdır.

Yani biz kendi nefsimizi beğenmekle, nefs-i emmaremize, nefs-i levvamemize arka çıkmakla, kaynağımızı bu yıldızdan almaktayız, ki bu da hayâl ve vehm'e dayanmaktadır. Bu yüzden sağlam düşünceye ulaşamayıp, hayâli ve vehmi yaşantıda kalıyoruz.

İşte bu hayâl ve vehim yıldızı sende olduğu müddetçe, kendini beğenmişken, araştırma ve tetkik yapmaz isen, doğruyu bulamazsın deniyor.

Bu yıldız hevâ'ya dönüştüğünde, yâni onun **hakikatini** idrak ettiğinde, **"Nûr-u Muhammedi"**den nûrunu almaya başladığında sana **hakikat yolları** açılır, deniyor.

Yani kişi koordinatlarını nefsi emmaresine göre değil de Hakikat-i Muhammediyyeye göre ayarlarsa, oraya kitleneceğinden, sonunda kitlendiği yere varır. Bu da ancak bilgi ve irfaniyetle olur.

Nefs, **necm** (yıldız) a saplanırsan ortada, boşlukta kalırsın bu sistemini kaldırıp da Peygamberimizin, getirdiği **kamer** (ay) sistemi (ilâhi sistem) konursa, o seni kilitlendiği o yere götürür, seni boşlukta bırakmaz.

Bunun neticesi, **"abduhu ve resuluhu"** olur, ki
"abduhu" → **"hu"**nun kulu → **hüviyetten** kulluk (tatbikat)

"resûluhu" → **"hu"**nun risâleti → **inniyetten** risâlet

Daha açık ifade ile;
(Araf 7/172)

وَاَشْهَدَهُمْ عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ

(ve eşhedehüm alâ enfüsihim)

"Onlar kendi nefisleri üzerine şahid oldular" beyanı ilâhisi;
"abduhu" → **"hu"**nun kulu → **hüviyyet'ten** kulluk (tatbikat) gelir.

(Ali İmran 3/18)

﴿١٨﴾ شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ

(şehidallahü ennehü lâ ilâhe illâ hüve)

"Allah şahittir ki kendinden başka ilâh yoktur"

beyanı ilâhisi;
"rasûlühu" → **"hu"**nun risâleti → **inniyetten** risâlet gelir.

Bunun dışında görüş beyan edenler, **vehmî** ve **hayâlî** görüşlerini ortaya koymaktadırlar, ki burada başta belirtilen kendi yıldız görüşleri, **müşâhedeleridir**.

Nitekim TV de görüyoruz ilâhiyat profesörü olarak selâhiyetli görünen bazı kişiler Kûr'ân âyetlerini açıklarken hepsi kendi ferdi görüşlerini yani hakikat noktasından olmayıp da, **ef'âl,** madde mertebesinden yani yıldızlarından aldıkları ışık ile kendi görüşlerini yıldız kabul edip, onu açıklamaktadırlar. Bu yüzden birbirlerini red edecek şekilde muhtelif anlamlar ortaya çıkarmaktadırlar.

Bilinmeli ki, gökyüzünde yıldızdan başka ay da, güneş de vardır. Yani **kamer** (aya) (**Nûr-u Muhammediye**'ye) ve **şems** (güneş'e) (**Nûr-u ilâhiye**'ye) ulaşmak gerekir.

Güneş çıktığında ne ayın, ne de yıldızın ışığı görünmez. Ama güneş çekildiğinde kamer (ay), güneşten aldığını aynen yansıtır.

Hz. Muhammedin görevi İlâhi hakikatleri yakmadan, terletmeden, acıtmadan insânlara ulaştırmasıdır.

Onların, **"gördüm, duydum, konuştum,"** dedikleri **"Rabb-ı Has"** larıdır, ki bu da hayâl mertebesinde oluşan **hayâli** bir görüştür. Ayırdedilmesi oldukça zordur.

Kişiyi saran bu hayâlden kurtulmak ancak **mârifet** mertebesinde bulunan **bir kişiye teslim olmak** ve **hakiki müşahâdeye** geçmekle mümkün olur.

(En'am 6/103)

﴾١٠٣﴿ لاَ تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ
وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴾﴿

(lâ tüdrikühül ebsarü
ve hüve yüdrikül ebsare ve hüvel latıyfül habiyrü)

"Gözler o'nu göremez, o bütün gözleri görür, o lâtiftir, haber-dardır." buyuruldu.

Birimsel benlikle (yani **yıldız bakışıyle, bireysel benlikle**) ve **"tenzih"** bakışıyla bakan gözler onu göremez, ancak o, o gözlerden bakarsa herşeyi görür.

Bu şekilde yani madde düşüncesi içindeki bakmayla görmesi

için ya gözünün büyümesi, ya da âlemin küçülmesi gerekir.

Kûr'ân-ı Keriymde geçen (7/40), **"İğne deliğinden deve geçmesi,"** bahsiyle ilgili olarak ehlullah'tan birine, **"iğne deliğinden deve geçer mi? ..."** diye soru tevdi edildiğinde, o da cevaben, **"vızır vızır geçer,"** buyurmuş.

Bizim yağ tabakasından meydana gelmiş gözlerimiz onu göremez, çünkü onun idrakı onu görmeye müsait değildir.

O sadece taşı taş, insânı insân, ağacı ağaç olarak görmek üzere halk edilmiştir.

Bunun yanında bütün âlemde Hak'kı müşahâde eden kimse de Hakk'tan başka birşey göremez. Onun manzarı (*nazar ettiği yer*) sadece Hakk'ın varlığı olur.

Burada bir incelik vardır, kişi her gördüğüne **"Allah"** derse yanlışlık olur; Allah'ın her mertebede değişik tecellisi ve kendisine verdiği başka bir isim vardır.

Senin gözünden bakanın o olduğunun idrakında olan noktada **Allah kendini görür.**

Yani bir mahal ki, kendi varlığını, necm yıldızını ortadan kaldırmış, kendi nefsaniyetini ortadan kaldırmış, orada Hakk'ın tecellisinden başka bir şey kalmamış, işte o gözden bakan Hakk'ın ta kendisi olduğundan, kendisini de ancak kendisi görmüş olacağından; o gözlerden görür.

Basarlardan görmez, basiret olarak görür.

"Zuhurun şiddeti kendisine perde oldu."

Cenâb-ı Hak o kadar şiddetli zuhurda ki beşeri anlamdaki o yıldızla değerlendirdiğimizde, o şiddeti (ilmi tecellinin devamiyeti) (*yâni bir şeyi anlamada, ben bu şeyi şiddetli anladım, bunu öğrenmek beni sarstı denir*) algılayamaz.

Meselâ güneş her gün doğmaktadır. Bu hâdise bizim için olağandır. Ama her gün güneşin doğması çok büyük ve çok şiddetli bir olaydır. Bu fezanın, yıldız sisteminin hayatiyeti, etki, tepki, çekimi bütün bunlar güneşin hareketlerine tabidir.

Düşünelim, güneş kendi etrafında, ona bağlı olarak diğer seyyareler kendi etraflarında ve güneş etrafında dönüyorlar ve bu sistem bir başka sistem etrafında gurup olarak dönüyor. Bütün bu işler olurken birbirleriyle de hiç çarpışmıyorlar. Bunlar çok büyük işler olduğu hâlde bizler hiç hissetmiyoruz.

Bu ve buna benzer nice olaylar hiçbir aksaklık ve zarar vermeden devamlı olarak her an olmaktadırlar.

"Cenâb-ı Hak bir an için nefhasını, zuhurunu bu âlemden çekse, âlemler yok olur," denir de; ne olacağını tahmin etmek mümkün değildir.

Tenzih görüşünde ise, Allahı yukarıya koyar, hiçbir fiil ve sıfatta görmez; **haşa nerdeyse onu yok hâle getirir**. Ancak bu görüş de Allah'ın tertibindedir ve himayesindedir. Onu o mertebe ile kabul etmek gerekir. Çünkü bu mertebeden sonra terakkide devam edecek olan mertebeler vardır.

Bütün bunlardan sonra hâlâ Hakk'tan gayri birşey görüyorsan **"şirk"**tir, ki ona ayrı bir müstakillik (istiklâl, varlık) vermek gerekir. Bu da mümkün değildir, çünkü müstakil (istiklâl) olan Allah'tır.

Burada yani **müstakillik** bakımından istisna olarak sadece insân vardır, ki kendi iradesiyle hayatını idame ettirebilir, benliği, şuuru vardır, sınırlar içinde dilediğini yapabilir.

Bu hâl bir Allah'ta ve sınırlı olarak bir de insânda mevcuttur. Diğer mahlûkat bir program içinde yürümektedirler.

Meselâ ağaç, ağaçlığını zuhura getirir ve başka bir şey yapamaz. Hayvaniyatta bile (ki **hayy** sıfatını taşıdıkları hâlde yani nebatlar ve madenlerle mukayese edildiklerinde onlar, yerlerinde sabit durdukları hâlde hayvanlar gezmede avlanmada serbesttirler) hangi ahlak üzere kurgulanmış ise, o hayvan onu tatbik eder.

Bizde (yâni insânda) bütün bunlar (maden, nebat,hayvan) vardır, ama ilâve olarak **"ve nefahtü"** sırrı da vardır ve bunun vermiş olduğu için özellikle istiklâlimiz vardır. Allah'ın verdiği değer ne kadar üstün, efdaldir.

İnsânın istiklâli olduğu için bütün mahlûkat üzerine **"halife"**dir. Mahlûkatın bir kısmına hakim olamıyorsa, o kısma hilâfeti olmaz.

Efendimiz **"Rasûlü sakaleyn"** iki ağırlığın (**insânların** ve **cinlerin**) da resulüdür. İki omuzunda bunları taşıyor.

Ötelerdeki Allah'ı (<u>Mûseviyetteki</u> → **"Tenzih"**i); yere <u>İseviyetteki</u> → **"Teşbih"** mertebesine indiridiğimiz zaman

ve bunu genelleştirip (**Tenzih** ve **Teşbihi** birleştirirerekl) **"Tevhid"** ettiğimiz zaman Cenâb-ı Hakkı her an, her yerde görülen mertebesi itibariyle müşahâde etmiş oluruz.

"Bütün herşey Hakkın varlığıdır ama mertebelere riâyet şarttır," denmiştir.

Kâ'be'i Şerifteki bir bakıma **"Hacer'ül Esved"** Allah'ın gözü gibidir. Oraya gelenleri, ziyaret edenleri müşahâde eder. Onun seviyesi insânın gözü seviyesindedir.

Mamafih bir başka hadisi şerifte de **"Allah'ın yed (eli)"** olarak da ifade edilmiştir.

"Kim Hacerül Esvedi öpmüş ise, Allah'ın elini öpmüş, biat et-miş olur," denir.

İşte Hakk-ı görüş ve müşahâdenin hâli **Cibril** hadisinde ki
- "ihsan" *(13) ifadesiyle perdesi aralandı,
- "ve nefahtü" "ben ona rûhumdan üfledim" iradesiyle başladı,
- ve **Mi'rac** hadisesi ile de **kemâle** erdi.
***(13)** *"İslâm, İman, İkan" kitabımızda kısaca bahsedildi.*

Sohbetimizin daha önceki bölümlerinde geçmişti;
Birine sormuşlar, **"Allahı görmek mümkün mü?"**

O da cevaben, **"görmemek mümkün mü?** Çünkü bütün âlem **"HU" (O)** dur**.**

Allahın gayesi, **kendisinin müşahâde** edilmesidir.

Hadis-i Kûdside

"küntü kenzen mahfiyyen fe ahbibtü en u'rafe fe halaktül halka li u'rafe bihi"

"ben gizli bir hazine idim irfan olunmamı muhabbet ettim ve halkı halkettim"

Bu âlemler kendinin zuhura çıkması içindir, bunun da idrak edilip müşahede edilmesi, o da İslâmiyet ile kemâlâtını bulmuştur.

Genel İslâmi bilgi içinde **görüş arzusu Mûsâ** (a.s.) ile başlamaktadır.

Meâlen Mûsâ (a.s.) **"bana o kadar yakınsın ki seni göreyim,"** diyor. Bakın burada görüş, müşahâde tâlebi başlıyor.

Bu sûrenin (Necm) başındaki **18** âyetin **5** tanesi de **görüşten, rû'yetten** bahsetmektedir.

Gaye bu âlemde Allahın bilinmesi, görünmesi, müşahâdesidir. Kûr'ân'ın kemâl olması Rasûlüllah'ın son peygamber olması ve kendi ifadesiyle;

"men reani fekad reel hak"

"beni gören Hakk-ı gördü" buyurdu.

Âleme bakan da Hakk'ı görür ama Hz. Peygambere baktığında **zât mertebesinde** görür. Burada mertebe farkı vardır. Allah'ın bu mertebedeki, izahını ancak o mertebenin zuhuru yapar.

Bismillâhirrahmânirrahiym

Her mertebenin kendi hâline göre müşahâde durumu vardır. Bunun dışında görüş beyan edenler, **vehmî** ve **hayâlî** görüşlerini ortaya koymaktadırlar, ki burada başta belirtilen **kendi yıldız görüşleri,** müşahâdeleridir.

Onların, **"gördüm, duydum, konuştum"** dedikleri **"Rabb-ı Has" larıdır,** (yani **Rabb'ül Erbab** değildir) ki bu da hayâl mertebesinde oluşan **hayâli** bir görüştür. Ayırdedilmesi oldukça zordur.

Kişiyi saran bu hayâlden kurtulmak ancak **mârifet** mertebesinde bulunan **bir kişiye teslim olmak** ve **hakiki müşahâdeye** geçmekle mümkün olur.

En'am 6/103)

لاَ تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ ﴿١٠٣﴾

وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿﴾

(lâ tüdrikühül ebsarü ve hüve yüdrikül ebsare ve hüvel latıyfül habiyrü)

"Gözler o'nu göremez, o bütün gözleri görür, o lâtiftir, haberdardır." buyuruldu.

Birimsel benlikle (yani yıldız bakışıyla, **bireysel benlikle**) ve **"tenzih"** bakışıyla bakan gözler onu göremez, ancak o, o gözlerden bakarsa herşeyi görür.

İşte **Hakk-ı görüş ve müşahâdenin** hâli **Cibril** hadisinde ki

- **"ihsan"** ifadesiyle perdesi aralandı,
- **"ve nefahtü"** "ben ona rûhumdan üfledim" iradesiyle başladı,
- ve **Mi'rac** hadisesi ile de **kemâle** erdi.

İslâm dininin, son din; Hz. Muhammedin, son peygamber, çok hamd edici ve **"Makam-ı Mahmud"**un sahibi olması bu sebeptendir.

Bundan daha büyük bir hamd yaşanması mümkün değildir.

Hz. Allah'ın Hz. Rasûlüllah'a vermiş olduğu (Hamd olunan Makam-ı Mahmud'un kendisine verilmesi) o kadar yüce hâl ve oluşum var ki diğer peygamberlerin idrak edemediği bir hâldir.

Makam-ı Mahmud,

Mekke-i Mükerreme'de Kâ'be'i Muazzama'nın olduğu yer. **Ulûhiyyed** mertebesinde ki **Makam-ı Mahmud**'dur.

Diğer Makam-ı Mahmud,

Medine-i Münevvere'deki Kabri Şerifleridir, ki
Risâlet mertebesi yönüyle olan **Makam-ı Mahmud,dur**

Birde İrfan ehlinin gönülledir,ki,

Bunlar "abd" olan seyyar makamlardır tanınmaları oldukça güçtür.
Bunların hepsinin sahibi ve zuhur yeri de Hz. Muhammed'dir.

El Hamd sûresinde daima bunu okumaktayız.

Ümmetinin veli ve ârifleri de bu sırrın zuhur yerleridir.

(İlgisi olması dolayısı ile yukarıda geçen bir pragrafı buraya da almayı uygun gördüm) "Cenâb-ı Hakk her birerlerimizi faydalandırsın"

"Mutlak Tevhid" hakikatini bizlere yâni insânlık âlmine sunan ve **(HAMD)** hakikati üzere gelen **(MUHAMMED)** (s.a.v.) Efendimizdir. Ve **(Elhamdü lillâhi)** "Hamd Allah-a mahsustur) yânî **"MUHAMMED Aleyhisselâm Allah-a mahsustur"** yânî Ulûhiyye-te, Zât-î tecelliye tahsis edilmiştir. Çünkü Hakkın varlığında hem **"Hâmid hem de Hahmud'dur"** âlemde böyle bir zuhur yoktur. Ancak onun ümmetinin Ârifleri bu sırra kendi mertebeleri yönünden aşinâdırlar.

(küntü kenzen mahfiyyen fe ahbibtü en u'rafe fe halak tül halka li u'rafe bihi)

"Ben gizli bir hazine idim bilinmekliğimi sevdim ve bu halkı halk ettim." *Hadis-i Kûdsisinde* belirtilen,

"gizli hazine" zuhura çıktı ve bilindi, **müşahâde** edildi gaye tamamlandı.

Her geçen gün kıyamet yaklaşmaktadır. Çünki herşey ortaya çıkmıştır, başka çıkacak bir şey yoktur.

Öz itibariyle veli ve âriflerde herşey ortaya çıkmıştır ama genel itibariyle zâtî yaşam kemâlâtını ikmal edecektir.

İnsânlık âlemi şu anda zât mertebesine ulaştı, onu yaşamaktadır.
Yani insânlık âleminin,

ef'âl âleminde bir yaşamı oldu,
esmâ âleminde bir yaşamı oldu,
sıfat âlemindeki yaşam tamamlanmak
ve **zât âlemindeki** yaşama geçilmek üzeredir.

Böylece Cenâb-ı Hakkın <u>bütün âlemde</u> **zâtî tecellisi** zuhura çıkacak, artık ortaya çıkacak bir şey kalmayacak, bütün kemâlât ortaya çıkınca kıyamet kopacaktır.

"Kıyam et", "ayağa kalk", bu hakikati idrak eden kimse de kurtulmuştur. Buradaki kıyam, hem akli hem de fiziki bir bütünlük hâlinde olmasıdır.
Buna göre kişi otururken de, yatarken de idrak ve tefekkür ile nefsaniyetinden arı, duru hâle gelmiş durumda da kıyamda olabilir. Yâni fizîken yatmış olsa da kendisi ayakta, kıyamdadır.

<u>Hadis-i Küdsîde,</u>
"İnsânın sırrı, sırrımdır ve sırrımın sırrıdır," buyruldu.
Cenâb-ı Hakk insânın sırrının, kendi sırrı olduğunu ifade ediyor.

Devam ediyor,
"Sırrımın sırrı diyerek insânın hakikatinin ne kadar özde, ne kadar gizli ve ne kadar değerlidir," buyuruyor.
Bir şey ne kadar gizli ise, o kadar değerlidir. Gizlilik, avamdandır.

Muhyiddin-i Arabi mânâsında İdris (a.s.) dan kıyametin alâmetlerinden sorduğunda,

"Âdemin halk edilmesi kıyamet alametidir." demiştir,

Kıyamet insân nesli üzerine kopacaktır. İnsân nesli yeryüzünde olmasa o zaman kıyamet da kopmaz, çünkü gereği yoktur.

******

(Evet biz yine yolumuza kaldığımız yerden devam edelim.)

Bir yerde **(Kıyamet zâtın zuhuru sıfat saltanatının sönüşüdür.)** Diye tarif edilmişti. Gerçekten de Hakk'ın bir zuhur

mahallinde, Zât-î zuhuru meydana gelirse o zuhurun kendine ait ne sıfatı ne esmâsı ve ne de ef'âli kalır. Kıyameti kopmuş olur.

Şimdi başka bir ufka doğru kanat açmağa çalışalım.

(Ulûhiyyet mertebesi)

Fatiha Sûresi (1/2) (Ulûhiyyet)

﴿٢﴾ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَۙ﴿﴾

(Elhamdü lillâhi Rabb'il âlemîn)

1/2. *"Hamd âlemlerin rabbi içindir." (O na mahsustur)*

Fatiha, Hamd Sûresi-Ümm'ül kitap-Seb'ül Mesâni, Ulûhiyyet, Risâlet ve Abdiyyet ile müşterektir. Bünyesinde bu mertebelerin hepsi mevcuttur. Aynı zamanda yukarıda bahsedildiği üzere!.

Ve **(Elhamdü lillâhi)** "Hamd Allah-a mahsustur) yânî **"MUHAMMED Aleyhisselâm Allah-a mahsustur"** yânî Ulûhiyye-te, Zât-î tecelliye tahsis edilmiştir. Çünkü Hakkın varlığında hem **"Hâmid hem de Hahmud'dur"** âlemde böyle bir zuhur yoktur. Ancak onun ümmetinin Ârifleri bu sırra kendi mertebeleri yönünden aşinâdırlar.

Rahmân Sûresi (55/1) "Bu Sûre Rahmâniyyet Sûresidir."

﴿١﴾ اَلرَّحْمٰنُۙ﴿٣﴾

55/1. (O rahmet olan Yüce Mabûd.)

"Errahmân" **Rahmâniyyet, "İsimlerin ve sıfatların gerçek yüzleri ile meydana gelişinden ibarettir."** Diye tarif edilmiştir.

Rahmân Sûresi (55/2)

﴿٢﴾ عَلَّمَ الْقُرْاٰنَۜ﴿﴾

55/2. (Kûr'ân-1 -Peygamberlerine- öğretti.)

"Allemel Kû'ân" Her ne kadar bu Âyet-i Kerîme zâhiren mealde belirtildiği gibi ise de aslında! **"Ramân Kûr'ân-ı taallim etti"** şekliyledir. Çünkü; **Kûr'ân zât**, **Rahmân ise, sıfattır**. İşte bu yüzden evvelâ Rahmân sıfatı, Ulûhiyyet zâtından ne yapacağını

öğrendi, **"Alleme"** talim etti. Yukarıda belirtilen şekilde öğrendiğini "nefes-i Rahmân-î" olarak âleme yaydı, "nefyetti"

Rahmân Sûresi (55/3)

﴾٣﴿ خَلَقَ الْاِنْسَانَۙ ﴾﴿

55/3. (İnsân-ı yarattı. (Halketti" "ceal" etti.)

"Halâkal İnsâne" Allah'ın zâtından aldığı "taallim" bilgi ile, İnsân-ı meydana getirdi. Bu husus Efendimizin Hadîs-i Şeriflerinde şöyle ifade edildi.

(Allah-ü Teâlâ Âdem-i, Rahmân sûreti üzere halketti.) Diğer bir Hadîs-i Şerîfte ise şöyle buyurdu.

(Allah-ü Teâlâ Âdem-i, kendi sûreti üzere halketti.) Burada ifade edilen "Rahmân halketti diğeri ise, Allah Halketti, ifadeleri arasında ayrılık yoktur. Bu görevi Allah-ın en geniş mânâ da ki sıfatı olan Rahmâniyyet-i eliyle zuhura çıkarmasıdır. Diyebiliriz. İşte bu ve benzeri İlâh-î kelâmlar cihetinden gelen bu ifadeler ile hakk'ın Zât-î zuhur mahalli olan "İnsân-ı Kâmil" den haberdar ve bu yönde bilgi sahibleri olmaktayız.

Füsûs-ül Hikem de, **(İnsân-ı Kâmil, sûret-i İlâhiyye üzere mahlûktur. Ve sûret-i Rûhiyye ve cismâniyyesi'nin cümlesi "Allah" ismi câmî'inin gölgesidir.)** Diye ifade edilmektedir.

Diğer bir Hadîs-i Kûdsî de: **(İnsân-ı Kâmil'e hitaben:)**

(Halka benim sıfatım ile zahir ol. Seni gören beni görür ve seni kasteden beni kasteder ve seni seven beni sever.)
Diğer bir Hadîs-i Kûdsî de:

(Ben yerime ve göğüme sığmadım. Fakat Mümin olan kulumun kalbine sığdım.)

Diğer bir Hadîs-i Kûdsî de:

Bir kişi sadaka verdiğinde o dilencinin eline ulaşmadan Allah'ın eline düşer.

Diğer bir Hadîs-i Kûdsî de:

Cenâb-ı Allah kıyamet günü şöyle der; (Ey insanoğlu hasta oldum ziyaret etmedin." Kul:"Ya Rab, sen âlemlerin sahibisin ben seni nasıl ziyaret ederim?" "Bilmiyormusun

filân kulum hastalandı, ona gitmedin. Bilmiyormusun ki eğer onu ziyaret etseydin beni onun yanında bulurdun. "Ey Âdemoğlu senden yiyecek istedim beni doyurmadın?" "Ya Rabb! Sen Rabbul Alemin olduğun halde ben seni nasıl doyururum?" Bilmiyormusun filan kulum senden yiyecek istedi, sen onu doyurmadın, bilmiyormusun eğer onu doyuraydın bunu benim nezdimde bulacaktın." "Ey Âdemoğlu! Senden su istedim bana su vermedin" "Ya Rab! Sen alemlerin Rabbı olduğun halde ben sana nasıl su verebilirim?" "Bilmezmisin kulum, filan senden su istedi vermedin. Eğer ona su verseydin bunu benim indimde bulurdun.)

Diğer bir Hadîs-i Kûdsî de:

(Kulum bana nafilelerle devamlı olarak bana yaklaşır, ta ki ben onu severim. Sevdiğim zaman işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum.)

Diğer bir Hadîs-i Kûdsî de: "Yukarıda da ifade edildiği gibi."

(İnsânın sırrı, sırrımdır ve sırrımın sırrıdır,) buyruldu.
Cenâb-ı Hakk insânın sırrının, kendi sırrı olduğunu böylece açık olara ifade etmektedir.

İşte yukarıdan beri verdiğimiz senetler ile açık olarak görülen şu ki, Hakikat-i Muhammed-î mertebesi itibariyle Cenâb-ı Hakk dilediği zaman ve mekân da sûretlerin en güzeli. ﴿اَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾

(Ahsen-i takvîm) Olan **95/4. "Muhakkak ki: Biz insân-ı en güzel bir biçimde yarattık-halkettik."** Hükmü ile İnsâ-ı Kâmil-in varlığında ve varlığı ile zuhur etmektedir. Ancak bu bir irfaniyyet işidir.

<u>Ârifler</u>, **"vuslat mârifettir,"** demişlerdir.
Yani bu <u>oluşumların kemâli</u>, **mârifet** mertebesidir.

<u>Allah-ı</u>,
Zât-ı Mutlak itibariyle görmek, **"muhaldir"** imkânsızdır.
Zât-ı Mukayyed olarak ve **Rububiyyet-Teşbih** mertebesi itibariyle görmek, mümkündür. İşte bu yol Hakikat-i Muhamme diyye ye açılan zât-î ve özel bir yoldur. Diğer kavimlere kapalıdır. Şartı gerçek irfan ehli Muhammed-î olmaktır. Mûseviyyet mertebesinde bir ağaçtan-bitki mertebesinden seslenen, C. Hakk

Taha Sûresi (20/11)

﴾فَلَمَّآ اَتٰيهَا نُودِىَ يَا مُوسٰى ﴿١١﴾

(Felemmâ etahe nûdiye ya Mûsâ)

20/11. "Vaktaki, ateşin yanına geldi. Ya Mûsâ!. Diye nidâ olundu.

Muhammediyyet mertebesinde, "en güzel sûret" olan "İnsân sûreti-İnsân Sûresi"n den-İnsân-ı Kâmil-in lisânından neden seslenmesin. Yukarıda bahsedilen senedlerin hepsi ve daha niceleri bu hakikati çok açık olarak haber vermektedirler.

Hahmut Şebüsteri: (Gülşen-i Raz) isimli kitabında:

"Vera başet enelhak ez dirahtî.
Çira nebvet reva eznik bahtî.

(Bir ağaçtan **"Enel hakk" Ben Hakk'ım** sesinin gelmesi câiz olyorda!
Ezelî saadete mazhar bir adamın **(Mansûr)** aynı sözü söylemesi neden câiz görülmüyor.?

Ancak bu saha oldukça tehlikeli bir sahadır, şeriat ve tarikat mertebelerinde tenzih itibariyle böyle bir anlayış söz konusu değildir. Hakikat ve marifet mertebeleri itibariyle irfan ehli indinde zevken ve şuhuden idrak edilen bir hadisedir. Şeriat ve tarikat mertebeleri itibariyle küfür. Hakikat ve marifet mertebeleri itibariyle ikân ve irfaniyyettir.

Şimdi bu kadar izahatı yeterli bulup mevzuumuza gelelim. Hatırlarsınız yukarıda belirttiğimiz zuhuratın bir bölümünde, şöyle deniyordu.
Ben az geride, ikisinin arasındayım, sağ tarafımdaki kişi! *(öylemîiiii dedin?)* Diye çok lâtif ve îmâlı bir şekilde soru halinde olan bu kelimeleri söyledi.

İşte! O günlerde biz fakir yukarıdan beri nakletmeye çalıştığımız hakikatler üzeride epey yoğunlaşmış ve bunları düşünüp toplamaya başlamıştım. Bütün bunların ifade ettiği mânâları bir bütün olarak toplayarak gönlümde ki, Hakk'la konuşmalarımın neticesinde İnsân-ı Kâmil sûretinden *(öylemîiiii dedin?)* diye verdiği cevap olmuştur.

Bende ona cevaben; (yâ Hz. ALLLAH) (yâ Hz. ALLLAH) (yâ Hz. ALLLAH) diye üç sefer tekrarladım.

İşte bu hakikati idrak etmiş olarak o muhteşem İnsân sûreti-Sûresinden İnsân-ı Kâmil-in lisânından Rububiyyet teşbîh mertebesi itibarile mânâ âleminde Rabbim çok hoş bir letâfet ile ve çok eski bir dost-arkadaşa yapılan lâtif bir ifade ile *(öylemîiiii dedin?)* hükmü ile Kelâm-ı İlâhîsini özel olarak lütfetmiştir. Bu lûtfundan dolayı, ismi zâhir ve bâtın, ismi Lâtif ve habîr olan Rabbımıza sonsuz şükranlarımızı sunarız. "Heze min fazlı Rabb-î."

(Risâlet mertebesi)

Biz yine yolumuza **Risâlet mertebesi** ile devam edelim:

Fetih Sûresi (48/29)   "Bu Sûre Risâlet Sûresidir"
Bu hususta daha geniş bilgi **(Fetih Sûresi 48)** isimli kitabımızda değişik yönleriyle belirtilmiştir, dileyen oraya bakabilir.

﴿٢٩﴾ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ ط

(Muhammedürrasûüllah.)

48/29."Muhammed -Aleyhisselâm- Allah'ın Peygamberidir."

(Ahzab33/56) **"Bunlardan yukarıda da bahsetmiştik."**

﴿٥٦﴾ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ
يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿﴾

(innallahe ve melâiketehü yusallune alennebiyyi ya eyyühelleziyne amenu sallu aleyhi ve sellimu tesliymen)

"Gerçekten Allah ve melekleri Peygamber üzerine salât ederler, Ey imân edenler! Siz de ona salât edin ve gönülden teslim olun"

(Enbiya 21/107)
﴿١٠٧﴾ وَمَٓا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿﴾

(ve ma erselnake illâ rahmeten lil âlemiyne)

"Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik"

(Hadîs-i Kûdsî)
(levlâke levlâk lema halaktul eflâk)

"Eğer sen olmasaydın, olmasaydın bu âlemleri halk etmez-dim.

(Enfal 8/17)

وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى

(ve ma remeyte iz remeyte ve lakinnallahe rema)

"Attığın zaman sen atmadın ancak Allah attı"

Gaye bu âlemde Allahın bilinmesi, görünmesi, müşahâdesidir. Kûr'ân'ın kemâl olması Rasûlüllah'ın son peygamber olması ve kendi ifadesiyle;

"men reânî fekad reel hakk"
"beni gören Hakk-ı gördü" buyurdu.

Âleme bakan da Hakk'ı görür ama Hz. Peygambere baktığında **zât mertebesinde** görür. Burada mertebe farkı vardır. Allah'ın bu mertebedeki, izahını ancak o mertebenin zuhuru yapar.

Ve diğerleri:

(Benim Allah ile bir vaktim vardır ki, o vakte ve hale Allah'ın gayri sığmaz.)

(Ey Ademoğlu! Eşyayı senin için ve seni de kendim için halkettim.)

(Ya Habibim, seni nûr-ı vücûdumdan halk ettim ve eşyayı dahi senin nûrundan halk ettim.)

(Rabbim sendeki hayretimi artır.)

Bütün bunlar ve diğer benzeri haberlerden de anlaşılacağı üzere nasılki Cenâb-ı Hakk'ın zuhur mertebeleri vardır, aynen Hazret-i Rasûlüllah'ın da zuhur mertebeleri vardır.

*Abdül Kerim cîlî **(İnsânı-ı Kâmil)** isimli kitabının, "İnsân-ı Kâmil" bölümü sayfa (609) dan itibaren bu hususta özetle şöyle demektedir.*

*****

İnsân-ı Kâmil. Çeşitli vasıflara bürünür, çeşitli yerlerde zuhur eder…………

İnsân-ı Kâmil. Olarak kendisine verilen asıl isim, **(Muhammed)** dir……….

İnsân-ı Kâmil için. Başka libaslarına itibarla nice nice isimleri vardır…………

Ben onunla buluştum. Ona yüce Hakk'ın salâtını, selâmını dilerim.

Bu buluşmamızda o: Şeyhim, Şeyh Şerafeddin İsmâîl Ceberti'nin sûretinde idi.

Ben, Onun Rasûlüllah (s.a.v.) olduğunu bilmiyordum, Onu şeyhim biliyordum……….

Böyle olması, Onun göründüğü yerlerin cümlesinden biridir….

Bu işin sırrı onu gösterir ki: O, sûret olma yönü ile, her sûrette mekân tutabilir……………

Ancak, sûretlerden herhangi biri gibi görürse.. Onun Muhammed (s.a.v.) olduğunu bildiği halde, göründüğü sûretin ismini verir. Bu böyle olsa dahi verilen isim **(Hakikat-i Muhamme diyye)** ye gider.

Hele **Şiblî**'nin durumuna bir bak..

Rasûlüllah (s.a.v.) onun sûretinde gördüğü zaman, talebesine şöyle dedi:

Şahidim ki, ben: Rasûlüllah'ım..

Talebe keşif sahibi biri idi..Onu anladı ve şöyle dedi:

Bende şahidim: Sen Rasûlüllah'sın..

Bu öyle bir iştirki: İnkâr götürür yanı yoktur……………..

Keşfin en azından mertebesi: Uykuda olan bir şeyin, ayık halde olmasıdır………….

(Hakikat-i Muhammediyye) sana keşf yolu ile, ayık halde geldiği zaman, Âdemoğlu sûretlerinden biri gibi gelir……..

Zira keşif sana şu ihsân-ı yapar.

Muhammed (s.a.v.) o görülen sûrette görülmüştür………….

Rasûlüllah-ın (s.a.v.) her sûrette bir sûret bulma makâmı vardır. Bu hali ile: O, sûretlerin tümünde tecelli eder.

Rasûlüllah-ın (s.a.v.) âdeti böyle olmuştur.

O, her zaman, zaman halkının en kâmili sûretinde görülür…….

Zira onlar: **Rasûlüllah-ın** (s.a.v.) zâhirde halifeleridir.. Bâtında ise.. onların hakikati kendisidir.

*****

Mesnevî-i Şerîf' in (A.A.Konuk) şerhi "cilt 3 sayfa 230" da da şöyle bir kayıt vardır. **Hazret-i Mevlânâ,** Dîvân-ı Kebirlerinde ki, bir beyti şeriflerinde. "Hâmil-i sırrı Mustafavi" (s.a.v.) olduklarını "bu hakikat-i taşıdıklarını" açıkça beyan buyurmuşlardır.

"Açtılar kenz-i füyûzu, hil'at pûş.
Mustafa geldi, cümleniz îmân ediniz.

(İnsân sûreti, sûretlerin en güzeli olmasaydı, "Risâlet" insân sûreti üzere, zuhur etmezdi.)

Bu hususta da bu kadar bilgiyi yeterli görek tekrar yukarıda belirtilen zuhuratın diğer bölümünü hatırlamaya çalışalım.

Sonra sol tarafımdaki kişi; *(doğru dedin)* diye tasdik etti.
Ben o na da! Cevaben (Yâ Hz. Rasûlüllah) (Yâ Hz. Rasûlüllah) (Yâ Hz. Rasûlüllah) diye üç sefer tekrarladım".

Yukarıda bahsedilen zuhuratın, ilk bölümünde söylenen ***(öylemîiiii dedin?)*** sorulu kelâm-ı İlâhînin cevâbı, lisân-ı Rasûlüllahtan, ***(doğru dedin)*** şekliyle çok açık ve tasdikli olarak gelmiştir. Ve üzerinde çalışılan bu kitap daha kayda geçmeden gönül âleminde iken Hakk'tan ve Rasûlünden kabul ve tasdik gördüğü ifade edilmiştir, diyebiliriz.

Evet sol tarafımdaki kişinin gerçekten Rasûlüllah olduğunu üç def'a arka arkaya **(Yâ Hz. Rasûlüllah)** diye tasdik etmiştim.

Şimdilik zuhuratı bu kadarla bırakıp tekrar yolumuza **(Abdiyyet)** mertebesi ile devam edelim.

(Rabbim sendeki hayretimi artır.)

(Abdiyyet mertebesi)

İnsân Sûresi (76/30)   (Abdiyyet)

﴿٣٠﴾ وَمَا تَشَٓاؤُنَ اِلَّٓا اَنْ يَشَٓاءَ اللّٰهُ اِنَّ اللّٰهَ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴿﴾

(Vemâ teşaûne illâ en yeşâellahu innellahe kâne alîmen Hakîmâ)

76/30. "Ve siz dileyemezsiniz, meğer ki: Allah dileyecek olsun. şüphe yok ki, hakkıyla bilen, hakîm olan, ancak Allah'tır."

Bu Sûre de ismi üstünde İnsân-Abdiyyet Sûresidir. Diyebiliriz. Tabi i ki bütün sûreler İnsân olan Abd'e gelmiştir ayırd etmek gerekmez ancak bazı özellikleri itbariyle değerlendirilmelerinde fayda vardır. Yukarıdaki Âyet-i Kerîme'yi, bir çok mertebelerden değerlendirmek mümkündür. Her hangi bir Âyet-i Kerîme'yi tek bir yönlü değerlendirmek onu sınırlamak olur ki, Kelâm-ı ilâh-î ise sınırlanmaya gelmez. Özetle Âyet-i Kerîme'ye Fenâfillâh mertebe sinden bakmaya çalışalım

"Ve siz dileyemezsiniz,

Görüldüğü bu Âyet-i Kerîme kulun bütün kulluk vasıflarını ortadan kaldırmaktadır. Kulun kendinde beşeriyetine ait bir şey bulamadığı halidir. Bu bir mertebedir. Bu mertebe (Fenâfillâh) "Hakk'ta fânî-yok olma" mertebesidir. O yüzden bir şey dileyemez.

"meğer ki: Allah dileyecek olsun."

Ancak Cenâ-ı Hakk onun lisânından onun nâmına onun için diler.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Hadîs-i Kûdsî de: Bu hâl açık olarak görülmektedir. Ancak bu Hadîs-i Kudsînin iki hâli vardır. Burada birinci halinden bahsedeceğiz yeri gelince diğerinden de bahsederiz İnşeallah.

(Kurb-u nevâfil-nafileler ile yaklaşma)

(Kulum bana nafilelerle devamlı olarak bana yaklaşır, ta ki ben onu severim. Sevdiğim zaman işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum.)

Allah'a yaklaşmanın bir sebebi de (Kurb-u nevafil) "nafile" ibadetlerle yaklaşmadır. Diğeri ise (kurb-u ferâiz) bilindiği gibi

“farz” olan ibadetlerle yaklaşmadır. Bu hususa da daha sonra bakmaya çakışacağız İnşeallah.

Gelelim “kurb-u nevafil” in birinci bölümüne.

Bu anlayışta-mertebe de, ***“Kulumun”*** **(işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı “*ben*” olurum.)**

Hükmünce, birinci şekliyle baktığımızda! Benim, bunları ve diğer sıfatlarımı o kullanır. Ben kulumun elinde onun aleti olurum. Bu mertebe de Kul zâhir Hakk bâtındır, kul fiilini Hakk’ın isimleri ve sıfatlarıyla işler. Bu hakikatin açılması için kulun daha evvelki nefs-î benlik mertebelerinde yaşıyorken kullandığı esmâları kendinin zannederek “Esmâ-i nefsiyye” olarak-nefsine mâl ederek kullanıyor iken,” “diğer şekli ile nefsi onları kullanıyor iken” işte bu safha da aldığı gerçek mânâda ki irfaniyyet eğitimi neticesinde, kullandığı “Esmâ-i nefsiyye” yi yavaş, yavaş “Esmâ-i İlâhiyye” anlayışı ile değiştirmesi neticesinde kendisinde bu hâl zuhura çıkmaktadır. Ve bu sefer o kul Esmâ-i İlâhiyye yi hakikatleri üzere kendi kullanmaya başlamaktadır. Esmâ, “Rububiyyet” mertebesinin kulun üzerideki gerçek yaşantısıdır

İşte bu mertebe aynı zamanda gerçek mânâ da kişinin “â’yan-ı sabite” sinde bulunan sorumlu olduğu kazayı muallâk bölümünü dünya üstünde-zuhura çıkararak kendi iradesiyle kullanması halidir.

Bu hâle ikinci şekli ile baktığımızda ise! Kulun bütün azâlarını Hakk kullanır, böylece kul fâni-bâtın; Hakk zâhirdir.

Belirtilen mertebelerin her iki yönü de “Fânî-fenâ” mertebele-leridir. Yaşam yeri ise Ef’âl ve Esmâ mertebeleri ve bu merteblerin “Fânî-fenâ halleridir. İşte bu yaşam gerçek velâyetin başladığı yerdir. **Velâyet** (kulun zuhur halini, kadim haline ulaştırmasıdır) dediğimiz halin de başlangıcıdır. Diğer şekli ile kul Esmâlar yönünden hâkim-âmir, Ulûhiyyet yönünden memurdur. Ancak bu anlayış kendi nefsiyle sınırlıdır yaşamı ise kendi vücûd iklimindedir, bu bilincini dışarıya kullanamaz ancak talipleri varsa onlara aktarmaya çalışır. Bu hâle ulaşmak oldukça uzun bir süre alır. İşte yukarıda bahsedilen **(Hakk’ın dilemesi)** “Esmâ” ve sıfat” lar mertebesinden, bir bakıma böyle bir kul’un dilemesidir, diyebiliriz.
Bu mertebe “dua ve dilek” yeri, “Ulûhiyyet” ise verme ve lütuf yeridir. **(Kurb-u nevâfil) ”hakikat mertebesi”** ne yükselme hâlidir.

"Bir zamanlar Hakk'tan bir nişan istemiştim, işte o zamanın anlayışı ile nişan, (bu hâli varlığında yaşamaktır, yaşadığını da anlamaktır,) denmişti."

Bu özet îzahlardan sonra bazı sözler ile yolumuza devam edelim.

Hz. Âlî (k.v.)
(Ben kaybolunca o aşıkâr olur. O aşikâr olunca ben kaybolurum.)

Cüneyd-i Bağdağd-î:
(Muhdes yok olunca, kadîm ortaya çıkar. Kadîm gizlenince muhdes ortaya çıkar.)

Hadîs-i Kûdsî= "Men kânellahu, kânellahu lehu"
"Kim ki Allah için olursa, Allah'da onun için olur"

Zât-ı hakk'ı anla, zâtındır senin,
Hem sıfatı hep sıfatındır senin,
Sen seni bilmek, necâtındır senin,
Gayre bakma, sende iste, sende bul.

Ben bilmez idim gizli ayan hep sen imişsin,
Canlarda ve tenlerde nihan hep sen imişsin,
Bu cihan içre senden bir nişan isterdim,
Ahır bunu bildim ki, cihan sen imişsin.

Seni bu hüsnü vech ile görenler,
Korktular "Allah" demeye,
Döndüler "İnsân" dediler.

"Allah" dediler ismime, anlamadı kimse beni,
"İnsan dediler cismime, sallamadı kimse beni.

İnsân isen gel mâşuku seyret,
Fânî vücûdu bakîye devret,
Mahbub-u Hakk'sın ilminde zevket,
Yorulma gitme celâle doğru.

Oturmak isteyen "nezd-i" Hüdâ da "Yanında"
Otursun, o huzur-ı Evliyâ da.

Bunlara ilâve edilecek pek çok şey vardır ancak daha fazla uzamaması için bunları da bu kadarla yetinelim. Şimdi başta belirtilen zuhuratın tamamını anlamaya çalışalım. Evvelâ zuhurat hakkında "Füsûs-ül Hikem'den küçük bir bilgi aktaralım.

(Yukarıda bahsedilen zuhurât'ın genel yorumu)

Rû'ya tabirinde bir kâide ve kânun yoktur. Böylece hayâlî sûretlerin keşfiyle alâkalı olan ilmi nûraniyyet, bir kimseye verilmezse, görülen sûretlerin hakikatlerini anlamaktan âciz kalır.

"Mekânsız bir mekândayım sağ tarafımda bir ranza var, adeta alt yatağı yok, sadece üstü var, sanki havada, boşlukta duruyor, gibi. Üzerinde bir kimse var, sağ tarafına az uzanmış eğik bir şekilde duruyor.

Özet yorum: ***Mekânsız bir mekân, bu hâlin madde âleminde olmayıp mânâ âleminde olmasıdır. Altı, dayanağı olmayan yatak "Arş"tır. (Errahmânü alel arşisteva) "Tâhe/20/5)dir. Arş ise cismi küllî İlâh-î sıfatların zuhur mahallidir. Sağ tarafına uzanmak, yaygın olmak, Akl-ı kül cihetinden "Arşı istivâ" etmek- kuşatmaktır. Eğik durması her an tecellide olmasıdır. İşte bütün bu tecellilerin sahibi olan zât-ı İlâh-î yukarıda bir hayli senetleriyle izâhına çalıştığımız en kemalli zuhur mevkii olan Hz. İnsân sûretinde (teşbih) mertebesinden yukarıda da izahına çalıştığımız gibi (öylemîiiiii dedin?) İlâh-î kelimeleriyle seslenmesidir. Bu hakikat-i idrak etmiş olarak,***

Bende cevaben; **(yâ Hz. ALLLAH) (yâ Hz. ALLLAH) (yâ Hz. ALLLAH)** ***diye üç sefer üç mertebeden görüntünün Hakk olduğunu tasdik ederek tekrarladım.***

(Aynı şekilde sol tarafımda da, aynı halde bir ranza var ve yine orada da bir kimse var, o da sağ tarafına az uzanmış o da eğik bir şekilde duruyor. Sağ tarafımdaki kişinin ayak tarafı bana doğru, sol tarafımdaki kişini ise baş tarafı bana doğru duruyor. Ancak tam yatık değiller.)

Özet yorum: ***Mekânsız bir mekân, yukarıda belirtildiği gibi, bu hâlin madde âleminde olmayıp mânâ âleminde olmasıdır. Altı, dayanağı olmayan bu yatak ise "Kürsî"dir. (Vesia Kürsiyyü hüssemâvâti vel ard) "Bakara/2/255"Kürsî ise İlâh-î fiillerin zuhur yeridir. Sağ tarafına Az uzanmış şekilde***

olması onun da Hakikat-i Muhammed-î Cihetinden semâvât ve arz'a "âlemlere rahmet olarak" tecelli etmesidir. Sağ tarafımdaki İlâh-î sûretin ayaklarının benim tarafıma doğru olması "iki kademeyn" dir ki, Ulûhiyyet'in zıt sıfatlarının zuhurudur, ki bana sağımdan akl-ı külden gelmektedir. Sol tarafımda olan kişinin başı ise, Bütün Esmâ-i İlâhiyyenin bir

bütünlük içinde Hakikat-i Muhammedîden gelmesidir. Her ikisininde az sağlarına doğru eğik olmaları devamlı tecelli halinde olmalarındandır. Diye tefekkür ediyordum.

(Ben az geride, ikisinin arasındayım,)

İşte bu sırada, sol tarafımdaki kişi; bütün bunları *(doğru dedin)* diye tasdik etti.

(Ben o na da! Cevaben (Yâ Hz. Rasûlüllah) (Yâ Hz. Rasûlüllah) (Yâ Hz. Rasûlüllah) diye üç sefer *üç mertebe den görüntünün Hakikat-i uhammed-î nin zuhuru olduğunu tasdik ederek tekrarladım.*) Bu hususta yukarıda yeterli bilgi verilmiş idi.

Sağ tarafımdaki zuhur ile sol tarafımdaki zuhurun duruşları kendilerine göre aynı, yâni ikiside kendi istikametlerine doğru sağlarına dönük idiler, sağ tarafımda kinin **"arş"ı nı** ***sol tarfımdakinin*** **"kürsî"sinin** ***yanına getirdiğimde ikisinin duruşu da aynı oluyor idi. Yâni ikiside sağlarına dönük idiler. İşte bu duruşta her iki makamın da bibirine olan uyumu ortada gözüküyordu. Zat-ı İlâhiyye Ulûhiyyet mertebesinden. En geniş mânâda zuhur mahalli olan Hakikat-i Muhammediyye ye tecelli edip orada aynı ile zuhur ediyordu. Şimdi! Bunların da idrak ve tecellisi için bir zuhur makamına daha ihtiyaç vardı ki o da Makam-ı abdiyyet idi.***

O görevi de, temsilen ve vekâleten zuhuratın içinde zuhuratı gören yüklendi. Böylece tecelli mertebeleri tamamlanmış oluyordu. Bunlar da zuhurât'ın genel yorumudur.

(Bu halin müthiş irfaniyyet-i ile uyandım. Saate baktım (3,30) civarında idi..)

Not= Saat dahi bu üç mertebeyi gösteriyor idi.

İşte bu husus üç mertebeli ve tek yönlü (Hakikat-i Hamdiyye) dir. Yâni Bu husus üç mertebenin de her birerlerinde cem olmalarıdır. Şöyle ki!

(Üç mertebe)

(1) (Mertebe-i **Ulûhiyyet**.) Bu, mertebelerin ana kaynağı olduğundan kendisinde zâten hepsi mevcuttur. Ve Kelâm-ı Kadîminde her mertebesi itibarile zuhurda dır. Ve aynı zaman da

bütün âlemlerde de her mertebesi itibari ile faal ve zuhurda dır. Ancak mertebelere riâyet şarttır. Bu husus geniş bir irfaniyyet işidir Bu zuhur mertebeleri yukarıda yeteri kadar belirtildi zannediyorum, İnşeallah tefekkür etmeye faydalı olur.

(2) (Mertebe-i **Risâlet**-Hakikat-i Muhamed-î.) Bu mertebe "vecheyn" yâni iki vecheli-yüzlüdür. Vechesinin biri Hakk'a Ulâhiyyet'e bakar diğeri ise halka-abdiyyet'e bakar. Yukarıda ki zuhuratta şeklen ve îmâen gösterildiği gibi sağ yana eğilmiş olan arşın sahibinin sağ elinden sol eliyle alır, kürsî'sinden de sağ eliyle halk'a-Abdiyyet, dağıtır. Böylece belirtilen mertebelerin üçü de orada da kemâl üzerdir. Ve nerede ve ne zaman hangi mertebe itibari ile görünmek gerekiyorsa o makamda orada zuhurda ve tecellî de olur. Bu zuhur mertebeleri de yukarıda yeteri kadar belirtildi zannediyorum, İnşeallah onlar da tefekür etmeye faydalı olur.

"men reânî fekad reel hakk"
"beni gören Hakk-ı gördü" buyruldu.

Bu Hadîs-i Kûdsî-nin çok değişik yorumları vardır sadece zâhiri bile düşünen İnsânları hayrete düşürür. **(Rabbim sendeki hayretimi artır.)** Demeye devam eder. "Hayret" (Bir kimsenin öğrenmiş olduğu "Hakikat-i İlâhiyye" bilgisinin kendi yaşamında müşahedeye ulaştığı zamanki "Rûh-î hâlidir.) Diyebiliriz. Ayrıca her mertebenin kendi içinde, kendi hayreti vardır.

(3) (Mertebe-i **Abdiyyet**) Bu mertebe ise yukarıda bahsedilen mertebelerin zuhur mahalli'dir. Ve kendinde hepsi mevcuttur. Risâletin ilk şân-ı "Abdühû) dur ki, "Hu" nun Abd-ı yâni zuhur mahalli "Hilâfet ve velâyet"tir, velâyet olmayınca da "Risâlet olmaz. Risâlet olmayınca da Abdiyyet olmaz. Ayrıca yukarıda da bahsedildiği gibi, abdiyyet'in hakikat-i hakkında bir çok şey belirtildi. Tekrar hatırlamak için bir kaçına yine göz atalım.

(Halka benim sıfatım ile zahir ol. Seni gören beni görür ve seni kasteden beni kasteder ve seni seven beni sever.)

Füsûs-ül Hikem'de**, "İnsân-ı Kâmil, sûret-i İlâhiyye üzere mahkûktur, Ve sûret-i rûhiyyesi ve cismâniyyesinin cümlesi (Allah) ismi câmiinin gölgesidir."** Diye ifade edilmiştir. İlk İnsân-ı Kâmil ise Hz. Peygamber Muhammed Mustafa (s.a.v.) dir. Ve "Allah" ın (c.c.) en geniş zuhur mahallidir. Ve mensûbiyyet-i nin ismi ve vasfı, İnsân sûreti'dir. Ve bu sûret'in hakikati. Yukarıda da ifade dildiği gibi, yeniden hatırlanabilmesi için aşağıya da alınmıştır.

(Allah-ü Teâlâ Âdem-i, Rahmân sûreti üzere halketti.)
Burada ifade edilen "Rahmân halketti" dir.

Diğer bir Hadîs-i Şerîfte ise şöyle buyurdu.
(Allah-ü Teâlâ Âdem-i, kendi sûreti üzere halketti.)
Burada ise "Allah Halketti, olarak geçmektedir ki ikiside aynı mertebenin değişik zuhurlarıdır. Ve zât-î oluşumlardır.

Fatiha, Hamd Sûresi-Ümm'ül kitap-Seb'ül Mesâni, **Ulûhiyyet, Risâlet ve Abdiyyet ile müşterektir.** Bünyesinde bu mertebelerin hepsi mevcuttur. Aynı zamanda yukarıda da bahsedil diği üzere!.

(Elhamdü lillâhi) "Hamd Allah-a mahsustur) yânî **"MUHAMMED Aleyhisselâm Allah-a mahsustur"** yânî Ulûhiyye-te, Zât-î tecelliye tahsis edilmiştir. Çünkü Hakkın varlığında hem **"Hâmid hem de Hahmud'dur"** âlemde böyle bir zuhur yoktur. Ayrıca **"abdiyyet"** mertebesinden **(üzerine nimet verilen)** kimselerden olmak isetenmektir. Bu nimet ise yukarıda bahsedilen **"İlâh-î tecelliler"** dir. Ancak onun ümmetinin **Ârifleri bu sırra kendi mertebeleri yönünden aşinâdırlar.**

Şimdi burada akla bir soru gelebilir. **(Acaba bütün nev-i beşer bu şekilde mi, halkedilmiştir.)**

El cevap **"evet bu şekilde halkedilmişlerdir."**

Eğer bu şekilde halkedilmemiş olsalardı zâhiren de isimleri ve vasıfları **"İnsân"** olmazdı. Bir yerde **"İnsân"** vasfı varsa orada zâhir ve bâtın **"İnsân"** yukarılarda bahsedildiği gibi bütün özellikleriyle mevcuttur. Mesele bunların zuhura çıkartılıp, veya çıkartılamamasıdır. Az yukarıda ifade edildiği gibi, Ancak, **onun ümmetinin Ârifleri bu sırra kendi mertebeleri yönünden aşinâdırlar.** Bu hakikati aşağıdaki hükümden de açık olarak anlamaktayız. İşte yukarılardan beri senetleriyle ifade edilmeye çalışılan bütün bu hususlar "**Ulûhiyyet'in Abdiyyet"** üzerinde ki **sırları**dır. Ayrıca daha bir çok sır vardır ki, onlar da yine sırda kalmaları gerekli ancak ehline emânet edilmelidir. Anlatılmaya çalışılanlar zâten ruhsatlı sırlardır.

Hadîs-i Küdsîde,
"İnsânın sırrı, sırrımdır ve sırrımın sırrıdır," buyruldu.
Cenâb-ı Hakk insânın sırrının, kendi sırrı olduğunu açık olarak ifade etmektedir. Bunun üzerine de söylenecek hiçbir şey yoktur.

Diyerek **"üç"** mertebenin özelliklerini bu kadarla yeterli görüp şimdilik tamamlamış olalım.

<u>Ârifler</u>,

"vuslat mârifettir," demişlerdir.

Yani bu <u>oluşumların kemâli</u>, **"hakikat** ve **mârifet"** mertebeleridir. Şeriat ve tarikat mertebelerinde bu hususlar belki şifâen okunur anlatılır, ancak gerçek mânâdâ idrakleri ile yaşanmaları mümkün değildir. Yukarıda ki küçük bir hatırlatmayı tekrar belirterek bu hususu sona erdirmiş olalım.

<u>Allah-ı</u>,

Zât-ı Mutlak itibariyle görmek, **"muhaldir"** imkânsızdır.

Zât-ı Mukayyed olarak ve **Rububiyyet-Teşbih** mertebesi itibariyle görmek, mümkündür. İşte bu yol Hakikat-i Muhamme diyye ye açılan zât-î ve özel bir yoldur. Diğer kavimlere kapalıdır. Şartı. Gerçek irfan ehli Muhammed-î olmaktır.

Aslında bu âlemde ne kadar **"insân"** var ise o kadar Allah inancı vardır ve hepside kendi görüş ve anlayışları yönünden haklıdırlar, ancak bu hakklılık, zan ve izâfîdir. Mutlak değildir. İşte bu hususu bilen Cenâb-ı Hakk, "**Ben abdimin bana olan zannı gibiyim-indindeyim."** İfadeleri ile bütün inançları kabul etmiştir Ancak gerçek Allah inancı **"Ehli sünnet vel cemaat'ın irfan ehli olanlarının inaçlarıdır."**

Allah (c.c.) kulunun zannı gibidir. Peygamberi de, ümmetinin, veya kavminin zannı gibidir.

(Başka bir zuhurat)

Yukarıda ki, zuhuratın görüldüğü günlerde, internetten her zaman geldiği gibi yine bir zuhurat yazısı gelmişti onu okuyunca ne kadar da mevzuumuzla ilgili diyerek, buraya ilâve etmek üzere kayda almıştım ve gönderen kızımıza da bunun yorumunu daha sonra vakti geldiğinde yapacağım demiştim. İşte şimdi vakti gelmiş ki, ilgili kitabın ilgili yerine kayda alıyorum. Yukarıdan beri ifâde etmeye çalıştığımız gerçekler bu zuhuratta da açık olarak görülmekte ve onlar, bu ve benzeri zuhuratların yorumları olmaktadır. Hâl böyle olunca yukarıda ki yazılar okunduğunda bu zuhuratında yorumu kolayca anlaşılacaktır, diye düşünüyorum. Zuhurat-ı özetliyerek aşağıya alıyorum Cenâb-ı Hakk idrak ve anlayış kolaylığı versin İnşeallah.

Kime: Necdet Ardıç (terzibaba13@hotmail.com)

Selâmün aleyküm Terzi babacığım

sizler burada iken gördüğüm zuhurat şu idi:"Kâ'be'deyim. Rahmetli annemle peygamberimizi ziyarete gidiyoruz. Bir odaya giriyoruz. Sahabeyle birlikte içeride siz vardınız. İçeriye önce bir ışık huzmesi girdi ve ben hemen kalkmaya davrandım. siz beni durdurdunuz. Sonra tekrar kapı açıldı. Bana peygamberimizin geldiğini işaret ettiniz. Kalktım, elini öptüm. önce boyu çok uzundu, sonra normal oldu.

Sofra kurulmuştu. sizle peygamberimiz sohbete başladı. Bu sırada bana döndü bıçakla armut uzattı. sonra armudu dörde bölerek yememi istedi. Ayrıca bana **"sünnetler çok abartılıyor. Normal yapılmalı, buna çalışılmalı"** diye sanki görev verir gibi yaptı. Sonra da sizinle istişareye devam etti." size bu zuhuratımı anlatırken içim huzurlu değildi. Sanki zuhuratım gerçek değil gibi geldi babacığım. **(Bu zuhurat gerçektir)**

Not= Şuraya yukarıdaki bölüm hakkında küçük bir ilâve-yorum yapalım:

Bahsedilen sofra, âlemlere rahmet olan bütün âlemde yaygın "Rahmâniyyet" sofrası'dır. İsâ (a.s.) ma indirilen (Mâide) sofrası ise bu sofranın, içinden sınırlı bir sofradır. İçinde "balık, limon v.s. " vardır ve Havârilerin idrakleri kadardır. Sofra-i Muhammed-î de ise "rızkın-idrakin" sonu yoktur. Sofranın genişliği de buna göre sonsuzdur.

Bilindiği gibi (bıçak) Osmanlıca da (sikkin) diye geçmek tedir, bu ise (çok sâkin) demektir. Yâni bıçakla öldürülen bir kimse öldüğünde zâten sesi çıkamayacağından çok sâkin yâni mutlak sâkindir. Eğer kesme fiili kısmî ise o zaman da büyük parçadan kesilen küçük parça gene sâkin olmuş olur. Zuhuratta verilen (armut) ise Vâhidiyyet mertebesini ifade eder, onun dörde bölünmesi ise içinde mevcud dört mertebenin belirginleşip daha iyi anlaşılması içindir. İşte bu dört mertebenin tevhid halleri (sikkin) tarafından kesildiğinde kendi halleri üzere barizleşince sakin olmuşlardır, yâni kendi hakikatleri üzere kimlikleri

ortaya çıkmıştır. Bu mertebeler bilindiği üzere, şeriat, tarikat, hakikat ve marifet mertebeleridir, burada ki marifet, Vâhidiyyet marifetidir.

Armut dilimlerinin yenmesinin istenmesi ise, o mertebelerin idrak edilmelerinin istenmesidir. Hz.

Peygamber (s.a.v.) Efendimizin bir şeyi istemesi o şeyin aynen olmasıdır. Belki biraz zaman gerektirir.

"sünnetler çok abartılıyor. Normal yapılmalı, buna çalışılmalı"

Demesi ise getirmiş olduğu dininin sadeca zâhirî şeriattan ibaret olmayıp yukarıda bahsedilen mertebelerinin de olduğunu idrak edip şeriatı onlarla beraber tatbik etmek lâzım geldiğini bildirmek içindir. O mertebelerin faaliyyete geçememesi neticesinde (sünnetler) abartılmış olur. Bilindiği gibi sünnetler iki türlüdür, biri "örfî" diğeri ise "irâdî" olan, yâni ilk def'a Peygamber Efendimizin tatbik edip uyguladığı davranış biçimleridir, diyebiliriz. ...

İzah edilmesi gereken bir husus daha vardır ki onun henüz zamanı değildir vakti gelince o da izah edilir İnşeallah. ***(Biz gene zuhurata devam edelim)***

Sizin gittiğinizin sabahı gördüğüm zuhuratta ise **"sizi uğurluyorduk ama kâh siz oluyordunuz kâh peygamber efendimiz oluyordu."** uyanınca kendi kendime **"daha önce gördüğüm zuhuratın gerçeği bu oldu"** dedim. Sanki tasdiklen mişmiydi yoksa ne oldu bilemedim.

Tekrar ellerinizden hürmetle öperim Terzi babam ve annem. Ha. kızınız.

Gönderme tarihi: 17 Kasım 2009 Salı 19:21:47
Kime: Necdet Ardıç (terzibaba13@hotmail.com)

Çok kıymetli Terzi babacığım ve anneciğim, *"siz gittikten sonra"* eski durumlarımıza yavaş yavaş dönmekle birlikte yeni oluşumlarımıza alışmaya da çalışıyoruz. fakat pozitif yönde oluşumlar çok mutlu etmekte. İdraklarımız açılmış elhamdülillah. Ne kadar hamd etsem(k) azdır.

Terzi babam, sizin gittiğiniz akşamın sabahı şöyle bir zuhurat gördüm: **Sanki peygamber efendimiz gerçekten gelmiş ve gidiyordu**. uyanınca **"babama anlattığım peygamber rüyasının gerçeğini şimdi gördüm"** dedim. bu sabah ise "**sizinle gideceğimiz umre ziyaretinin hac farizasına döndüğünü gördüm. hatta secdeye varıyordum. namazı bitirince kâ'be-yi görme heyecanı sarmıştı. ve sizi hac kıyafetleri içinde görüyordum."** uyanınca garip bir sevinç vardı.

Bunları anlamlandıramadım. çok şükrettim ama kendi zuhuratımı henüz tam mânâlandıramıyorum. Sizin yol

göstermenize *(her zamanki gibi)* ihtiyacım var. Allahıma sonsuz hamdu senalar olsun. iyi ki varsınız ve babam ,annem olmuşsunuz. Hürmetle ellerinizden öpüyorum.

(Ha-Kızınız n- n)

Yukarıda görülen zuhuratların yorumları daha yukarıdaki yazılarda açık olarak belirtilmiştir, eğer o bölümler iyi okunursa bu zuhuratların yorumlanması hiç zor olmaycaktır. Bunlar ve benzeri zuhuratlar çoktur biz sadece bunlar ile yetineceğiz. Bu hususta daha çok bilgi taleb eden dostlarımız olursa, (Terzi Baba 1) kitabımızın (131) inci sayfasında bulabilirler. Ayrıca bu hususta ciltler dolusu birikim oldu şu anda (18) büyük dosya ya ulaştı ve bunlar daha da birikmeye devam etmektedirler. Cenâb-ı Hakk her birerlerimize kolaylıklar ve irfaniyyet nasib etsin İnşeallah.

*****

Not= Şimdi gelelim yukarıda bahsettiğimiz, daha sonra geliriz dediğimiz **(Kurb-u ferâiz)** hâline. Daha iyi hatırlamamız için yine yukarıda ifade ettiğimiz, (Kurb-u nevâfil) bölümüne tekrar bir göz atalım. Kolay olsun diye buraya da aktardım.

(Kurb-u nevâfil-nafileler ile yaklaşma)

(Kulum bana nafilelerle devamlı olarak bana yaklaşır, ta ki ben onu severim. Sevdiğim zaman işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı olurum.)

Allah'a yaklaşmanın bir sebebi de (Kurb-u nevâfil) "nâfile" ibadetlerle yaklaşmadır. Diğeri ise (kurb-u ferâiz) bilindiği gibi "farz" olan ibadetlerle yaklaşmadır. Ve bunlar ikişer bölüm üzeredir.

Gelelim "kurb-u nevafil" in birinci bölümüne.

Bu anlayışta-mertebe de, ***"Kulumun"*** **(işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı "*ben*" olurum.)**

Hükmünce, birinci şekliyle baktığımızda! Benim, bunları ve diğer sıfatlarımı o kullanır. Ben kulumun elinde onun aleti olurum. Bu mertebe de Kul zâhir Hakk bâtındır, kul fiilini Hakk'ın isimleri ve sıfatlarıyla işler. Bu hakikatin açılması için kulun daha evvelki nefs-î benlik mertebelerinde yaşıyorken kullandığı esmâları kendinin

zannederek "Esmâ-i nefsiyye" olarak-nefsine mâl ederek kullanıyor iken," "diğer şekli ile nefsi onları kullanıyor iken" işte bu safha da aldığı gerçek mânâda ki irfaniyyet eğitimi neticesinde, kullandığı "Esmâ-i nefsiyye" yi yavaş yavaş "Esmâ-i İlâhiyye" anlayışı ile değiştirmesi neticesinde kendisinde bu hâl zuhura çıkmaktadır. Ve bu sefer o kul Esmâ-i İlâhiyye yi hakikatleri üzere kendi kullanmaya başlamaktadır. Esmâ, "Rububiyyet" mertebesinin kulun üzerindeki gerçek yaşantısıdır

İşte bu mertebe aynı zamanda gerçek mânâ da kişinin "â'yan-ı sabite" sinde bulunan sorumlu olduğu kazayı muallâk bölümünü dünya üstünde-zuhura çıkararak kendi iradesiyle kullanması halidir.

Bu hâle ikinci şekli ile baktığımızda ise! Kulun bütün azâlarını Hakk kullanır, böylece kul fâni-bâtın; Hakk zâhirdir.

Belirtilen mertebelerin her iki yönü de "Fânî-fenâ" mertebeleleridir. Yaşam yeri ise Ef'âl ve Esmâ mertebeleri ve bu merteblerin "Fânî-fenâ halleridir. İşte bu yaşam gerçek velâyetin başladığı yerdir. **Velâyet** (kulun zuhur halini, kadim haline ulaştırmasıdır) dediğimiz halin de başlangıcıdır. Diğer şekli ile kul Esmâlar yönünden hâkim-âmir, Ulûhiyyet yönünden memurdur. Ancak bu anlayış kendi nefsiyle sınırlıdır yaşamı ise kendi vücûd iklimindedir, bu bilincini dışarıya kullanamaz ancak talipleri varsa onlara aktarmaya çalışır. Bu hâle ulaşmak oldukça uzun bir süre alır. İşte yukarıda bahsedilen **(Hakk'ın dilemesi)** "Esmâ" ve "sıfatat" lar mertebesinden, bir bakıma böyle bir kul'un dilemesidir, diyebiliriz. Bu mertebe "dua ve dilek" yeri "Ulûhiyyet" ise verme ve lütuf yeridir.

Gerektiğinde duamızı bu mertebeden yapalım, Çünkü kişinin âzalarından olan dilini, diğer âzalarını kullandığı gibi, Hakk kullanıyorsa, o zaman o duayı eden Hakk olacağından kabul görme şansı çok yüksek olur. Çünkü dileyen Hakk verende Hakk'tır onun kendinden kendine olan **"dua"** dilemesi ise aynen vermesidir. **(Kurb-u nevâfil) "hakikat mertebesi"** ne yükselme hâlidir.

(Kurb'u ferâiz-farzlar'la yaklaşma)

Allah'a yaklaşmanın bir sebebi de (Kurb-u nevâfil) "nâfile" ibadetlerle yaklaşmadır. Diğeri ise (kurb-u ferâiz) bilindiği gibi "farz" olan ibadetlerle yaklaşmadır. Ve bunlar ikişer bölüm üzeredir.

Gelelim **"kurb-u ferâiz"** in birinci bölümüne.

(Enfal 8/17)

وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى

(ve ma remeyte iz remeyte ve lâkinnallahe rema)

"Attığın zaman (<u>sen)</u> atmadın ancak (<u>Allah)</u> attı"

"Kurb-u nevâfil," Hadîs-i Kûdsî'sinde, Cenâbı Hakk, Esmâ mertebesi itibariyle **"Ben olurum"** ifadesiyle kendi lisânından bu hakikati bizlere bildirmektedir.

Ancak **"kurb-u ferâiz"** de yukarı da belirtilen Âyet-i Kerîme de ifade edilen anlatım daha başkadır. Şöyleki: Âyet-i Kerîme'yi hemen okuyup geçme şekliyle değilde, biraz daha dikkatlice incelersek, hadiseyi anlatan üçüncü bir sunucuyu hemen idrak etmemiz mümkün olacaktır. Yukarıda görülen **(sen) ve (Allah)** ifadesiyle belirtilen iki makamı bir üçüncü makam bizlere anlatmaktadır.

Eğer bu kelâm Ulûhiyyet lisânından çıkmış olsaydı, şöyle olması lâzım gelecekti. ***"Attığın zaman (<u>sen)</u> atmadın ancak (<u>Allah)</u> attı"*** yerine, ***(ancak (<u>Allah)olan ben</u> attı"m)*** şekliyle, "nefs-i mütekellim" yâni konuşan kendisi olması lâzım gelecek idi. Halbuki açık olarak görüldüğü gibi orada üçüncü bir lisân **(sen ve Allah)** diye belirtilen mânâları-mertebeleri bizlere anlatmaktadır. İşte bu "lisân-mertebe" Zât-ı mutlak olan, Hakikat-i İlâhiyyenin ve Hakikat-i Muhammediyyenin de kaynağı olan Ahadiyyet mertebesi dir. İşte bu mertebe bize bu hakikatleri anlatmaktadır. Görünürde atan, zâhiren görünen hakikat-i muhammediyye nin zuhur mahalli olan Hz. Muhammed (s.a.v.) dir ancak onun varlığında mevcud olan ise Hakikat-i İlâhiyyenin zuhur mahalli olan Ulûhiyyet hakikat-i üzere olan "Allah"tır, Ve atan faili hakiki olan Allah'tır. Ve bu hâdise **"kurb-u ferâiz"** (Zât-î tahallül) "Hubbiyyet-Habiblik" mertebesidir. **(Kurb-u nevâfil)** (sıfat-î tahallül) İbrâhîmiyyet, mertebesi ise, **(Esmâî tahallül)** dür.

Gelelim Âyet- kerîmenin ikinci kısmı olan atma yönüne. Bu da iki kısımdır.

Birincisi; fizîki mânâ da karşı tarafa bir şeylerin atılmasıdır.

İkincisi ise; Kelâm-î atışlardır! Bunun hakikat-i ise kelâm-î ilmî atışlardır ki, **(Kûl) "deki"** emirleri'dir. Emri veren, o emri alanın varlığında o işi yapandır. Lîsân olarak dilden, kulağa, oradan göze, oradan gönle, olan İlâh-î nefha atışlarıdır ki, Gönlü ve Rûh-u hakikatine ulaştıran Hakk kelâmlarıdır.

Bu lisân-î atışlar, **(Leb-i derya)** İlâh-î ilim deryasının sâhili

olan **(İnsân-ı Kâmil)** in ağzının iki dudağı, **"ufuk"** hava ile karanın birleştiği yer, veya sâhilde, su ile toprağın birleştiği yerdir. İlâh-î ilim deryasından gelen İlâh-î ilim-tecellî, dalgaları, o ağız, beden ve âlem sâhiline, bâzen coşarak, bâzen çok dalgalanarak, bâzen sakinleşerek zuhura çıkar. İşte Hakk'ın, Kelâm sıfatının zuhura çıkıp, kulaklara, gözlere ve oradan da, gönle atıldığı yer, İnsân-ı Kâmil'in, **(Fem-i muhsîn)** mübârek lisânlarıdır. Bütün bu hallerin hepsi de, Bakâ billâh hükmündedir. Kuldan görünen **Hakk, zâhir**, **kul ise bâtındır.** Kub-u nevâfilde ise **kul, zâhir, Hakk bâtındır.**

Hallâc-ı Mansurun ve emsâllerinin de **(Enel Hakk)** veya benzerî sözleri dedikleri gibi, bu hâlin kemâli ve açılımı Hakikat-i Muhammed-iyye'nin hâmili ve taşıyıcısı olan Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimiz ve onun ümmetinin ariflerine has bir olaydır. Daha evvelki kavimlerin mensubu olan İnsânlar için değildir.

Çünkü o mertebeler daha henüz Ulûhiyyet hakikatlerini idrak edecek durumda değiller idi. Bunların bâzıları Tenzîh'te bâzıları Teşbîh'te idiler. Ümmet-i Muhammed ise! Bütün mertebeleri kendinde bulunduran, Ehli tevhîd olduğundan, Allah-ın (c.c.) teşbih mertebesinden olan bu Zât-î zuhur hâli sadece Habîb-i zîşân-ı olan Hz. Muhammed (s.a.v.) Efendimizde ve onun ümmetinin Âriflerinde zuhur etmiş, etmektedir ve nihayete kadar da edecektir.

Bura da bir şeye daha özetle temas edelim. Bahsedilen Âyet-i Kerîme, Kurb-u ferâiz'i ifade etmektedir. (Kulumun elinde ayağında olurum…..) hükmü ise yukarıda da bahsedildiği gibi, Kurb-u nevâfil-i ifâde etmektedir. Kurb-u ferâiz, Farz olan, Allah'ın zât-î hükmü, zâtına aittir. Kurb-u nevâfil ise sünnet Peygamberimizin Zât-î hükmü, peygamberlik Zâtına aittir. Bu mertebelerin ikisi de kulun varlığında kulluk gücü olarak mevcuttur.

Her kulun hakîkati itibariyle (ayân-ı sâbitesi- ilâh-î program)ı "kazâ" vardır. Bu kazânın da bilindiği gibi "mutlak ve muallâk" olarak iki yönü vardır.

(Attığın zaman sen atmadın ancak Allah attı) hükmü "kazâ-i mutlak" olduğundan değişmez. Çünkü yapılan fiilde kulluk hâline yer yoktur, İlâh-î ve irâdî'dir.

(Kulumun elinde ayağında olurum…..) hükmünde ise kulluğa yer vardır, ve hüküm kula aittir, yâni Esmâ-i İlâhiye kulun iradesi ile kullanılır. İşte bu husus "kazâ-i muallâk"tır, kulun iradesi ile değiştirilir. İşte "ehlûllah kazâyı bile değiştirir," hükmü bu sahaya aittir. Bu hususta söz çoktur sizlerin tefekkürlerine havale ediyorum.

Yavaş yavaş artık mevzuu bitirmeye çalışalım. Görülen bu rû'yâ-lar mîsâl âlemindendir. Her kes benzer rû'yâ görebilir, ancak ilim ve idrâki ne kadar ise yorum ve değeri o mertebedendir.

Evvelâ Tenzîh sonra teşbîh daha sonra da Tevhîd'dir. Sonra kendinde Ulûhiyyet, Risâlet ve Abdiyyet mertebelerini birleştirmektir.

Ulûhiyyet, mutlak tenzîh (Tenzîh-i kadîm) Risâlet, (Teşbîh) Abdiyyet ise bütün bu mertebeleri kendinde (Tevhîd) etmektir.

Risâlet, **(Lâilâhe illâllah)** der, (Tenzîh) eder.

Ulûhiyyet, **(Muhammedürrasûlüllah)** der, (Teşbîh) eder.

Abdiyyet, ise ikisini birlikte**(Lâilâhe illâllah) (Muhammedür rasûlüllah)** diyerek tevhîd eder.Bu âlemde üç makam vardır, bunlar.

Hazret-i: **(Ulûhiyyet)**
Hazret-i: **(Risâlet)**
Hazret-i: **(Abdiyyet)** tir.

Bütün bunlar tek ve bir olan Zât-ı Mutlağın muhtelif makam-mertebeler'den görünmesidir. En kemalli zuhur mahalli ise İnsân-ı Kâmil'dir.

Seyahatte olduğumuz bir gün çarşıda dolaşırken oyuncak ve bahârat satan bir dükkânın önünde durmuştuk yanımdakiler alış veriş yapıyorlardı, bu arada bende türlü şekilde yapılmış oyuncak sûretlerine bakıyor ve bahâratlardan gelen kokuları da duyuyor idim oyuncaklara bakarak, ve muhtelif kokuları koklayarak diyordum ki!

"Bu sûretler, mutlak tarafından bakınca muhayyel, ve mutlak'ın muhayyelleri."

"Sûretler tarafından bakınca ise muhayyelin mutlakları". Dır. Diyordum.

"Kokular da aynı şekilde mutlak'ın muhayyelleridir." Diye kokluyordum.

Bir hadîs-i şerifte şöyle buyrulur:

Hakk Teâlâ, yevm-i kıyâmette sûret-i noksan ile tecelli eder. Böyle olunca onu inkâr ederler. Ba'dehu sûret-i kemâl ve azamete tehavvül eder. Onu kabul edip o sûrete secde ederler.

*****

Yeri gelmişken mevzu ile alâsı yönünden (Lübb-ül lüb) "özün özü) isimli çeviri kitabımızdan küçük bir bölümü de ilâve etmeyi uygun gördün faydalı olur İnşeallah.

Bir hadîs-i şerifte de şöyle buyrulur:

"Ehl-i cennet, cennete dahil olduğunda. Hak Sübhânehu ve Teâlâ <u>Cemâl ile Kemâlinden kibriya perdesini</u> kaldırıp: sûret-i noksan ile tecelli eder.

"Ene Rabbükümül âlâ"

"Yıllardır görmeyi arzuladığınız âlâ. Rabbınız benim," diye zuhur eder... Onlar Rabbın bu tecellisini inkâr edip;
"Hayır, Asla!.." diyerek feryad u figân ederler.

Bu tecelli değişik şekillerde üç def'a daha tekrar eder.
Ve onlar da tekrar, tekrar inkâr ederler.

Sonra Hak onlara, ***"Rabbınızla sizin aranızda bir işaretiniz var mı?.."*** diye hitab eder...
Onlar da ***"evet"*** derler.

Ondan sonra herkese, kendi **zannı** ve **itikadı** üzere olan tecelli ile <u>tecelli eder</u>. Onlar da bu def'a kabul ederler.»

Nitekim şerefli hadîste:

"inneküm seteravne rabbüküm kemâ teravnel kamere leyletel bedri," buyrulur...
"Ayın ondördüncü gecesi kameri nasıl görürseniz, Rabbinizi de öyle aşikar göreceksiniz!.."

Amma **"Ârif'** olanlar ilk emirde, gördükleri gibi hemen **kabul** ederler. Zira bunlar, cümle itikadı câmi olup, bir itikadla kayıtlı değillerdir.
Beyt:

Bugün her kim görürse yârin,
Gören onlardır yarın.
Ne bilsin orda bildârın,
Onlar burada a'mâlardan.

Nitekim Hazreti Kûr'ân-ı Keriym *İsrâ Sûresi 17. sûre 72. ayette;*

"ve men kâne fiy hazihî a'mâ fehüve fiyl ahıreti a'mâ

"Kim burada a'ma olup rabbini göremezse, ahirette de a'mâdır!"

Ve bu sebebten ahirette de Hakkı görmek ona nasip olmaz. Hak Teâlâ'dan ricâmız şu ki, kullarını taklidden ve mecâzî itikadla kayıdlanmaktan esirgesin. Amin.

Eğer suâl edilirse ki:

- Arifin kendi hakikatına arif olması ne şekilde hasıl olur?..

Cevab:

- Kendisinin hakikatına vasıl olmuş, "Arif-i Billâh" olan bir Zâta cânı gönülden tâbî olup, O'nun ahlâkiyle ahlâklanmakla olur.

Hazreti Kûr'ân-ı Keriym *Mâide Sûresi 5. sûre 35. Âyette*:

"vebtegu ileyhil vesiylete" buyurulur.

- Beni bulmak isterseniz, beni bulmuş kullarım vardır, onları izleyiniz!.. Onlar size vesile olup, bana ulaştırırlar; mânâsına gelir bu Âyet-i Kerîme...

Onlara hizmet etmekle, kişi kendini bulup, nerden gelip, nereye gideceğini ve ne için gelip, halen ne makamda olduğunu anlar...

Bu âleme gelmekten murad ve maksad şudur:

**"küntü kenzen mahfiyyen, feahbebtü en u'rafe
fehalektül halka liu'rafa bihi..."**

Şeklindeki Kûdsî Hadîste belirtildiği üzere;

"Ben bir gizli hazineydim, bilinmekliğimi arzu ettim ve bu halkı halkettim."

Ancak, ey aşık, Hakkı bilmen yalnız, kendi **nefsine ârif olmakla** mümkün olur.

Nitekim hadîs-i şerifte:

"Men a'refe nefsehu fekad a'refe rabbehu..".

"Kim nefsine ârif olursa, o rabbine ârif olur!" buyurulur.

Hazreti Şeyhin *"Fütühat-ı Mekkîyye"*sinde açıklamayı arzu ettiği meselelerden biri de **"ARİF"** hakkındadır.

"Feiza kânel arifu arifen hakikaten felem yetekayyed bimutekadin..."

"Bir irfan sâhibi hakikaten arif olduğu zaman, bir itikad ile kayıdlanmaz..."

Bir irfan ehli, kendi hakikatine arif olsa, bir itikada uyup, diğerlerine uymamazlık etmez. Yani **Arif-i Billâh**, itikadında heyulâ gibi olup, heyulâ ise, her ne sûret olursa olsun kabul edip, cümlesine mahal ve mekân olur. Ve haddizatında kendinde ne bir başkalaşma ne de bir değişme vâki olmaz.

Ve hangi sûrete bürünürse bürünsün, yine zâtında kendi aslı üzerinedir. Arif-i billâh her türlü itikâdı kabul edip, herhangi bir itikadla mukayyed olmayıp, ilâh-î bilgideki yeri üzere olan itikadında. dâim ve sâbittir.

Bununla beraber, cümle itikadları da câmi ve hâvî olup, cümlesinin aslına vakıf olarak, bütün itikadları kapsamına alır. Özünü bildiği şey, dıştan hangi sûrete bürünse. gaflet etmeyip ve bir sûret ile de kayıtlanmayıp, her yüzde müşahede edici olur.

Aksi dahî böyledir. Yâni, nefsini bilmeyen Rabbini bilmez. Ehline mâlûmdur.

Beyit:

Tecelliyatı hüda iledir iki cihan,
Cemâl-i hakk'a nazar eyle, dilediğin yandan.

*****

Ben bilmez idim gizli ayan hep sen imişsin,
Canlar da ve tenlerde nihân hep sen imişsin.
Bu cihân içre senden bir nişân ister idim,
Ahır bunu bildim ki, cihân hep sen imişsin..........

Muhterem okuyucularım buraya kadar sıkılmadan okudu iseniz cenâb-ı Hakk sizlere gönül ve irfan genişliği nasip etsin. İnşeallah okumanıza ve zaman harcamanıza değmiştir ve ne demek istediğimizi de anlamışsınızdır İnşeallah. Hatalı ve abartılı gibi gördüğünüz yerler var ise bize âittir oralarını almayınız sadece müşahede ettiğiniz yerleri alınız. Şunu son olarak bilmeye çalışalım ki, yaşadığımız bu hayat gerçekten çok muhteşem bir hayattır hiç bilindiği kadar basit bir hâdise değildir, bunu gerçekten görmek için dışarıdan bakmak bizler için daha hayırlı olacaktır.

*****

(Kişileri Rabb'ımdan nakledeceğim zaman seviyorum.)
(Onlar da bunları aldıkları zaman seviyorum.)
(Aksi halde rabb'ımla yalnız kalmayı seviyorum.)

(Dostu gönlünde olanın firkati olmaz.)

*****

Allah Hakk söyler Hakk'ı söyler.
Muvaffakiyyet Hakk'tandır.

(07/04/2010)
Necdet Ardıç. Terzi Baba. Tekirdeğ.

KAYNAKÇA

1. **KÛR'ÂN VE HADîS :**
2. **VEHB** **:** Hakk'ın hibe yoluyla verdiği ilim.
3. **KESB** **:** Çalışılarak kazanılan ilim.
4. **NAKİL** **:** Muhtelif eserlerden, Mesnevi'i şerif, İnsân-ı Kâmil, Fusûsu'l Hikem ve sohbetlemizden müşahede ile toplanan ilim.

"DAHA EVVELCE ÇIKAN KİTAPLARIMIZ"

(Gönülden Esintiler)

1. **Necdet Divanı:**
2. **Hacc Divanı:**
3. **İrfan Mektebi, Hakk Yolu'nun Seyr defteri:**
4. **Lübb'ül Lübb Özün Özü**,(Osmanlıca'dan çeviri):
5. **Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler:**
6. **İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri:**
7. **İslâm, İmân, İhsân, İkân,** (Cibril Hadîs'i):
8. **Tuhfetu'l Uşşâkiyye,** (Osmanlıca'dan çeviri):
9. **Sûre-i Rahmân ve Rahmâniyyet:**
10. **Kelime-i Tevhid, değişik yönleriyle:**
11. **Vâhy ve Cebrâil:**
12. **Terzi Baba (1) ve Necm Sûresi:**

13. (13) On üç ve Hakikat-i İlâhiyye:
14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri ve şerhi
15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)
16. Divân (3)
17. Kevkeb. Kayan yıldızlar.
18. Peygamberimizi rû'ya-da görmek.
19. Sûre-i Feth ve fethin hakikat-i.
20. Terzi Baba Umre (2009)
21. 6 Pey - (2) Hz. Nûh Neciyyullah (a.s.)
22. Sûre-i Yûsuf ve dervişlik:
23. Değmez dosyası
24. 6 Pey-3-Hz. İbrâhîm Halîlûllah- (a.s.)
25. Köle ve incir dosyası.
26. Bir zuhûrât'ın düşündürdükleri.
27. Genç ve elmas dosyası.
28. Tesbîh ve zikr.
29. ***
30. ***

Mektuplar ve zuhuratlar serisi:

40- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-3-
41- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-4-
42- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-5-
43- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-6-
44- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-7-
45- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-8-
46- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-9-
47- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-10-
48- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-11-
49- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-12-
50- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-13-
52- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-14-
52- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-15-
53- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-16-
54- Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-17-
55- Terzi-Baba-Mek-ve-zu-Ke-Kara-dosyası-18-

NECDET ARDIÇ

Büro : Ertuğrul mah.
Hüseyin Pehlivan caddesi no. 29/4

Servet Apt.
59 100 Tekirdağ.

Ev : 100 yıl Mahallesi uğur Mumcu Cad.
Ata Kent sitesi A Blok kat 3 D. 13.
59 100 Tekirdağ

Tel (Büro) : (0282) 263 78 73
Faks : (0282) 263 78 73
Tel (ev) : (0282) 261 43 18
Cep : (0533) 774 39 37

Veb sayfası: Amerika: <**http:// necdetardic. org/**

Veb sayfası: Amerika: <**www.necdetardic.info>**

Veb sayfası: Almanya: **<www.terzibaba.com>**

Radyo adresi (form): <**terzibaba13.com>**
MSN Adresi:
Necdet Ardıç <**terzibaba13@hotmail.com**